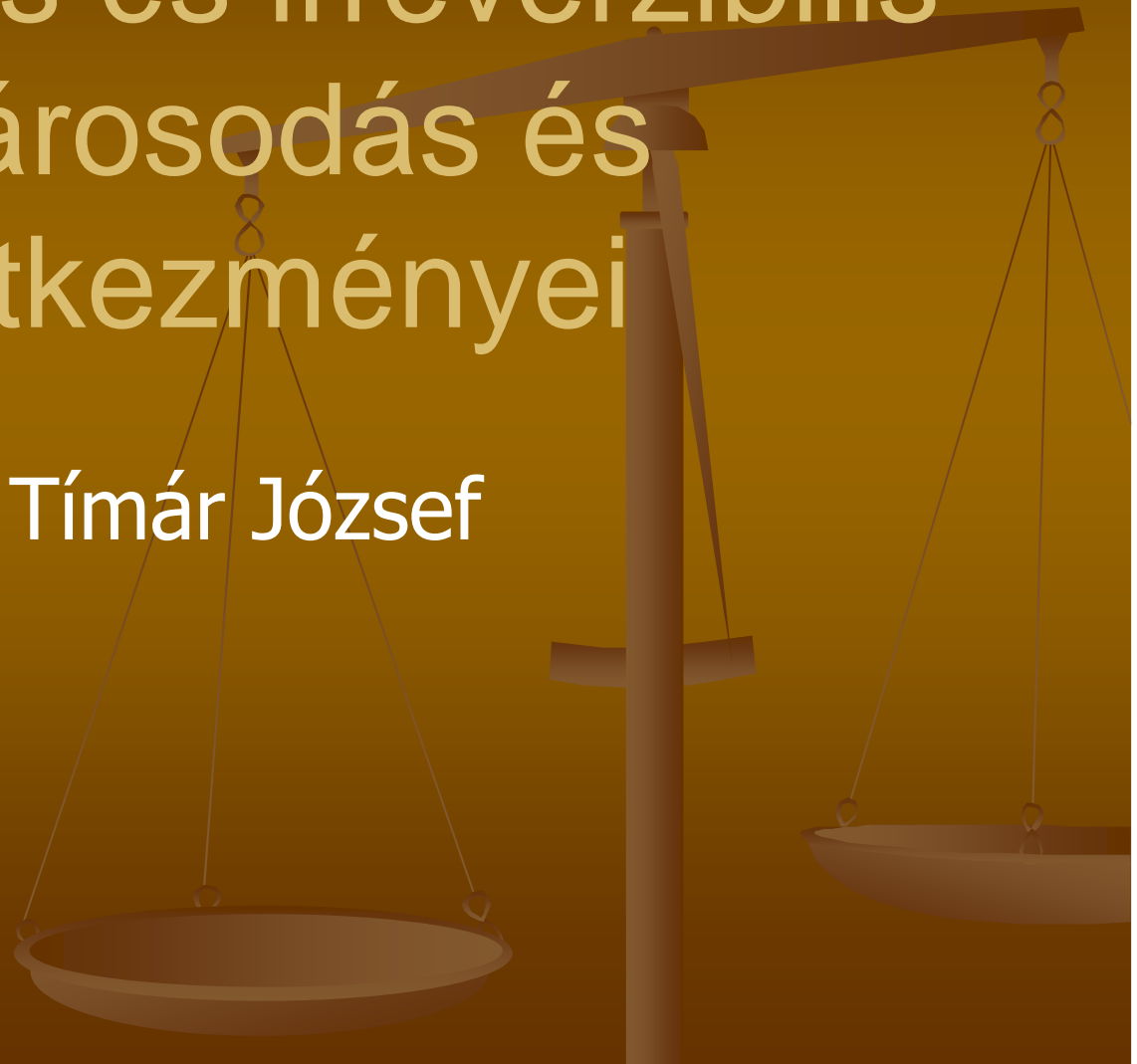
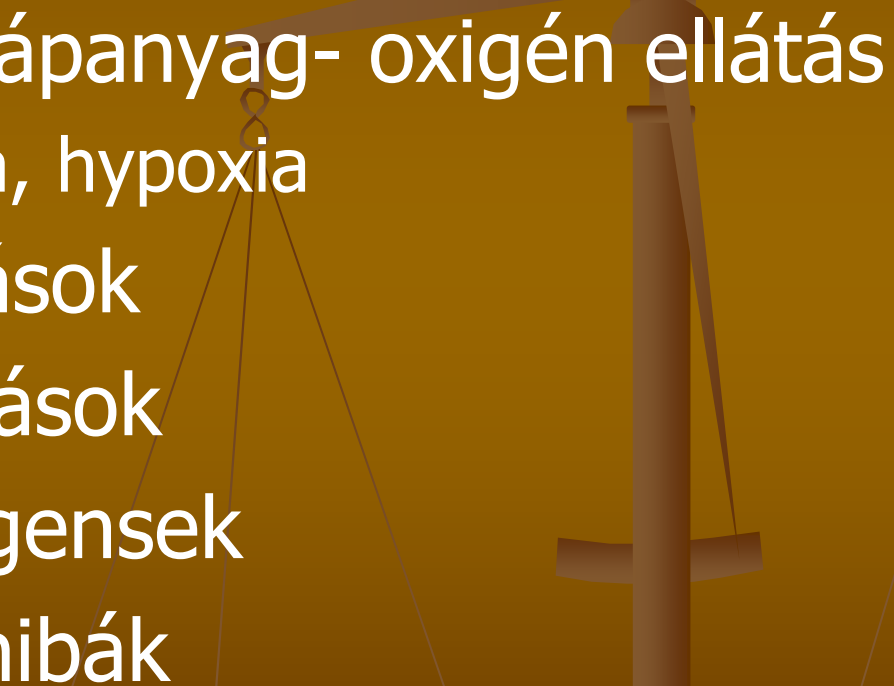

Reverzibilis és irreverzibilis sejtkárosodás és következményei

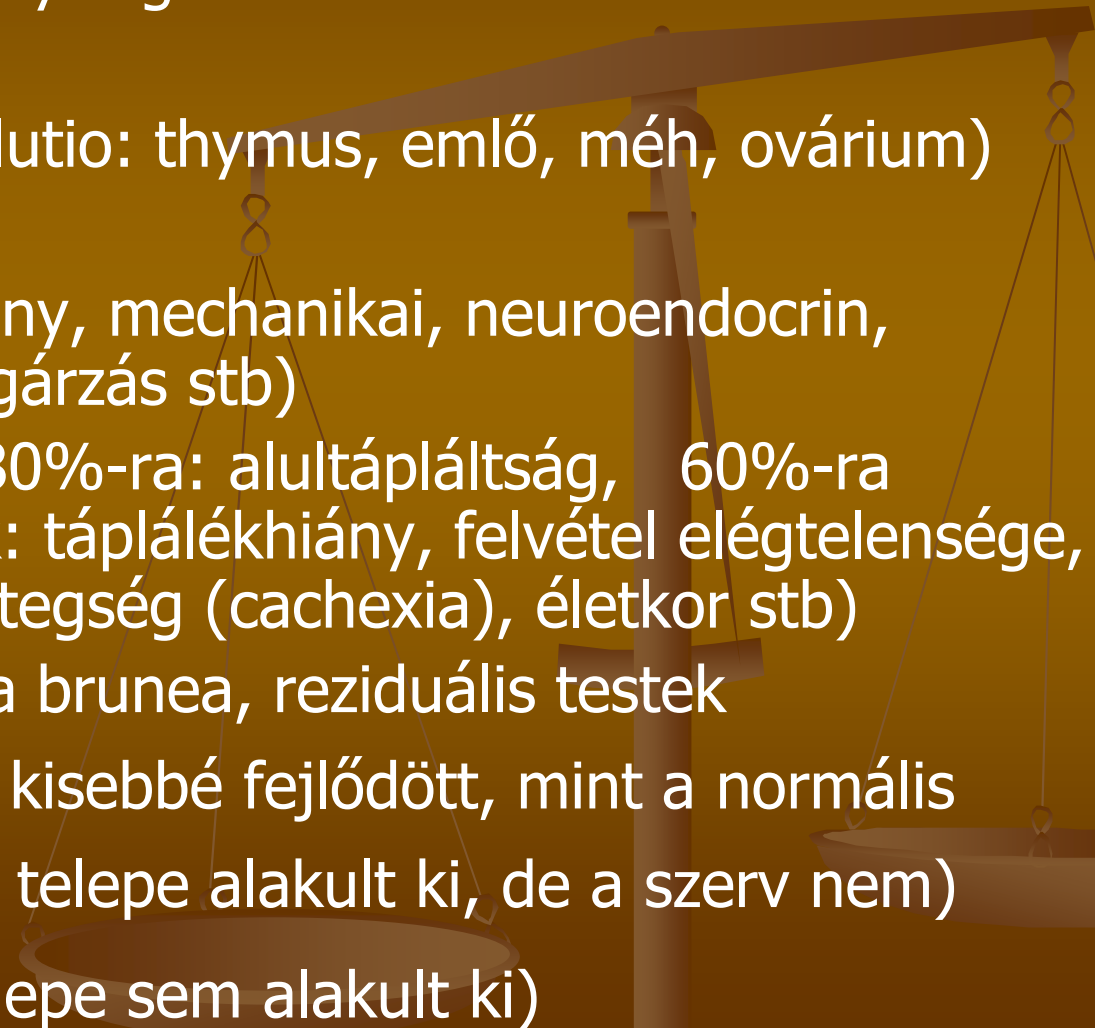
Dr. Tímár József

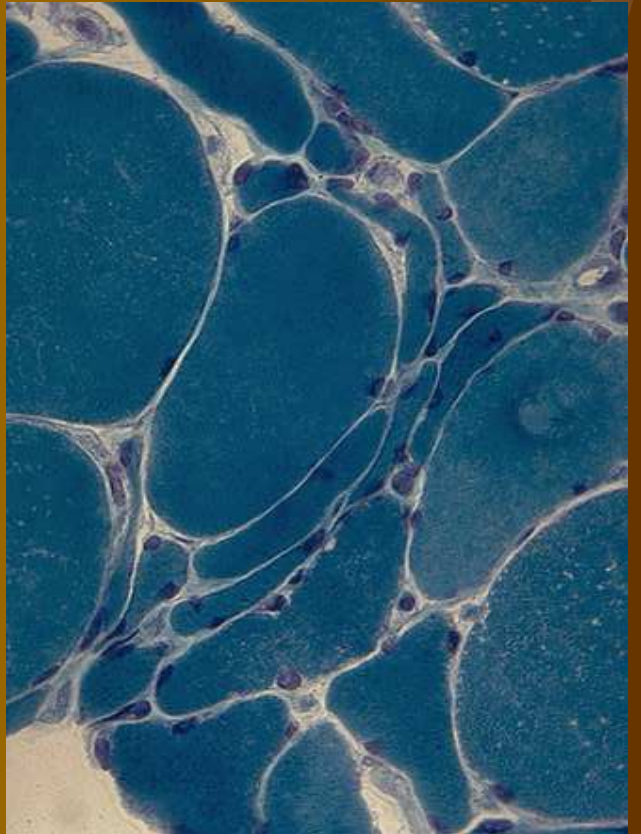

A sejtkárosodás okai

- Elégtelen tápanyag- oxigén ellátás
    - Ischaemia, hypoxia
  - Fizikai hatások
  - Kémiai hatások
  - Biológiai ágensek
  - Genetikai hibák
-

ADAPTÁCIÓS ZAVAROK (1)

- **Atrophia** (sorvadás): a sejt, szerv térfogata és/vagy alkotóelemeinek mennyisége csökkent
    - Formái:
      - **fiziológiás** (involutio: thymus, emlő, méh, ovárium)
      - **patológias:**
        - **lokális** (O₂ hiány, mechanikai, neuroendocrin, inaktivitás, sugárzás stb)
        - **Generalizált** (80%-ra: alultápláltság, 60%-ra marasmus) ok: táplálékhiány, felvétel elégtelensége, senyvesztő betegség (cachexia), életkor stb)
    - Mophologia: atrophia brunea, reziduális testek
  - **Hypoplasia**: a szerv kisebbé fejlődött, mint a normális
  - **Aplasia** (csak a szerv telepe alakult ki, de a szerv nem)
  - **Agensis** (a szerv telepe sem alakult ki)
-

ADAPTÁCIÓS ZAVAROK (2)

■ **HYPERTROPHIA**

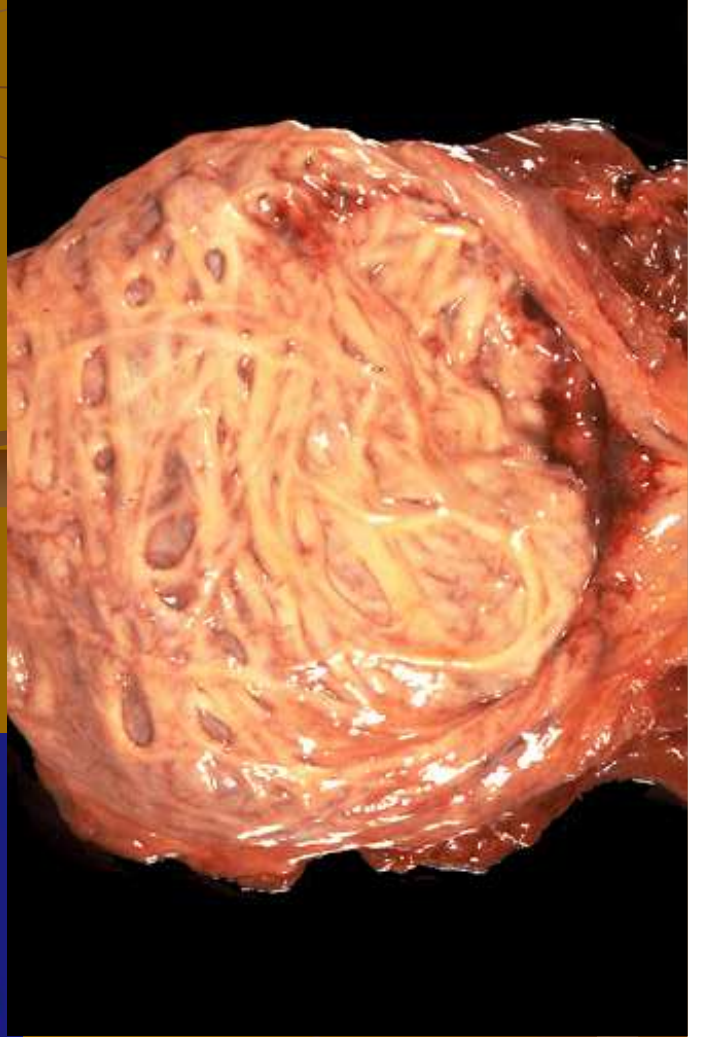
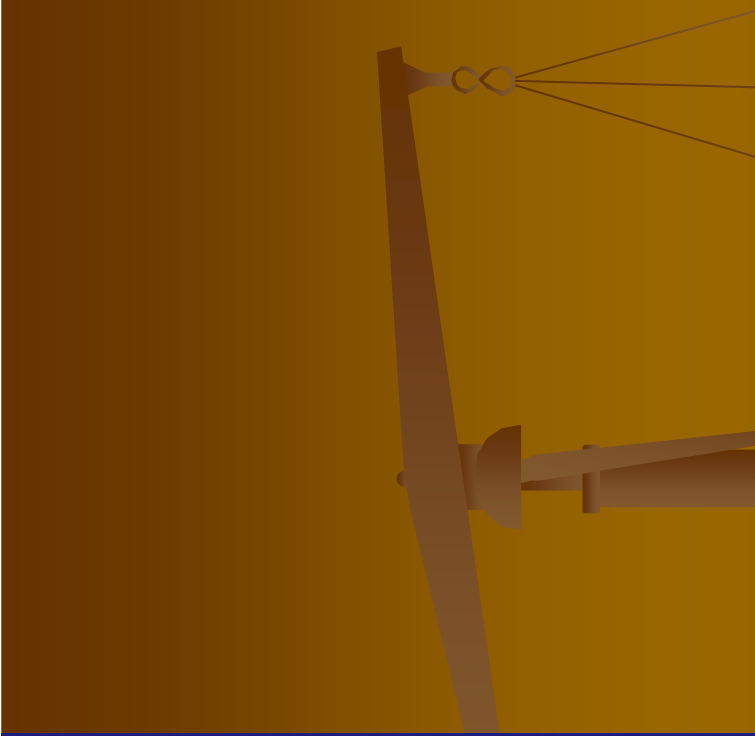
- Fogalma: sejt/szerv nagysága, térfogata nő
- Formái:
  - Fiziológiás
  - Pathológiás (izom: sportolók, cor pulmonale, pseudohypertrophia, hemihypertrophia)

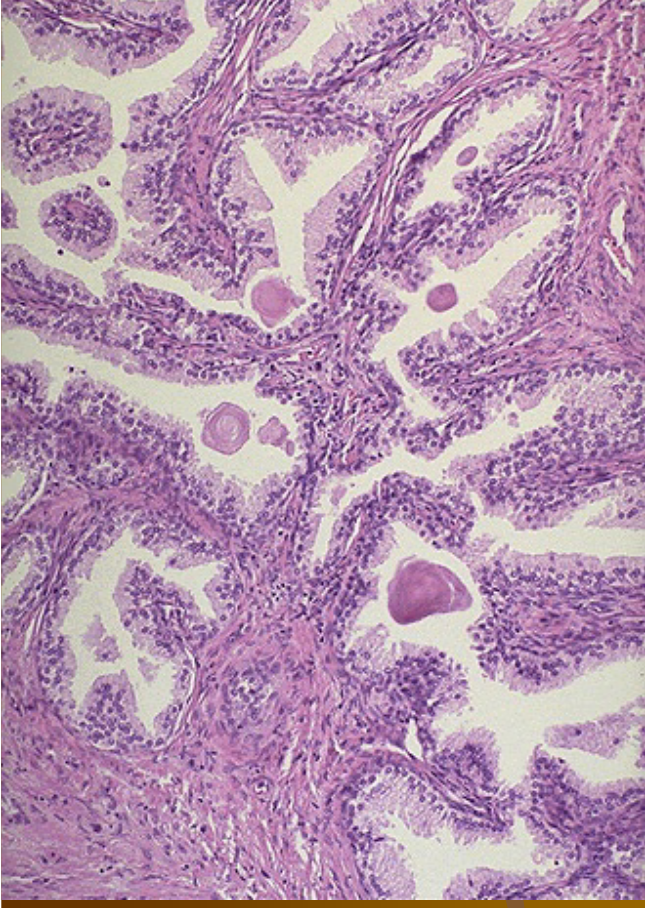
■ **HYPERPLASIA**

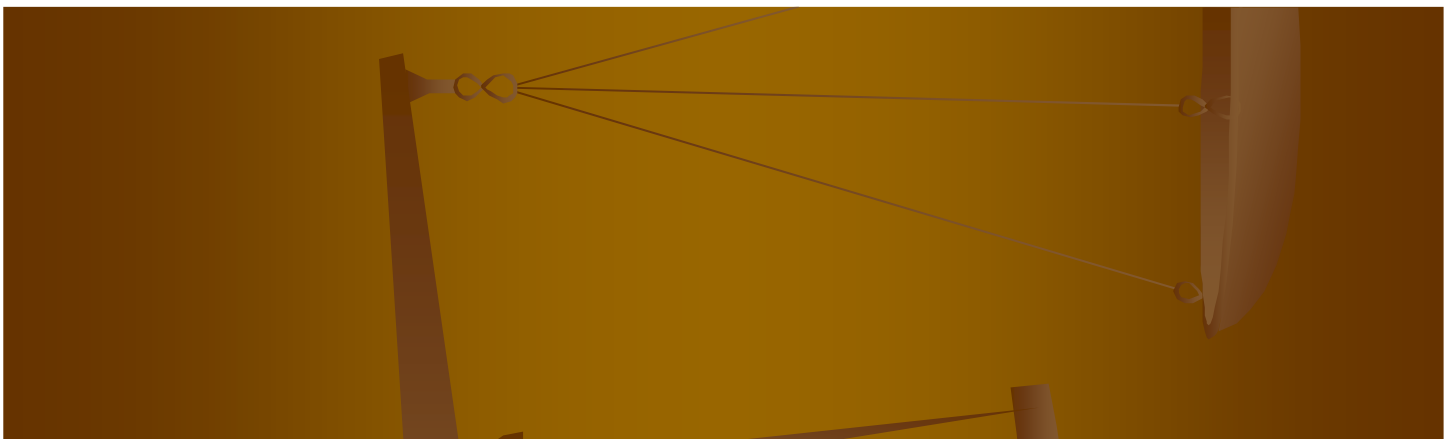
- Fogalma: a funkcionáló sejtek száma nő
- Formái:
  - Fiziológiás (emlő, méh)
  - Pathológiás (hormonális, gyulladás, szövetségülés, sejtpusztulás, gigantizmus, organomegalia, prostata)

■ **METAPLASIA**

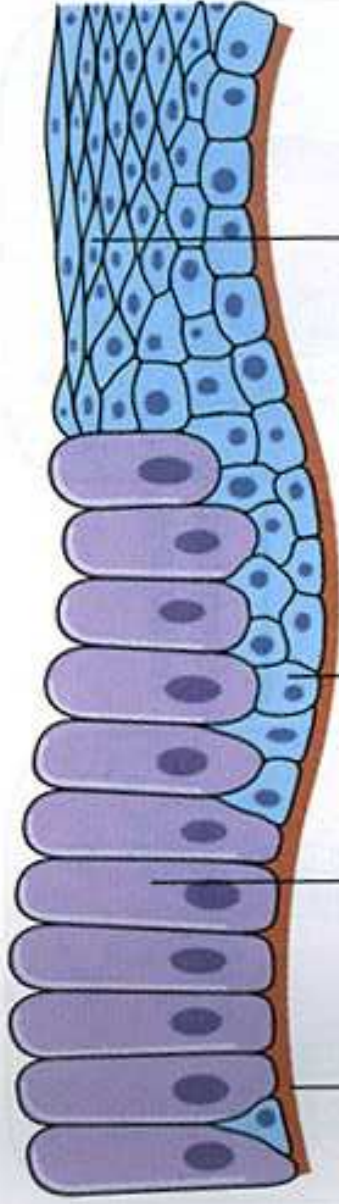
- Fogalma: egy érett sejtípus helyén egy másik érett sejtípus jelenik meg
- Formái: direkt, indirekt (Barrett oe, intestinális metaplasia, myositis ossificans, stb),
- Pseudometaplasia, Heterotopia

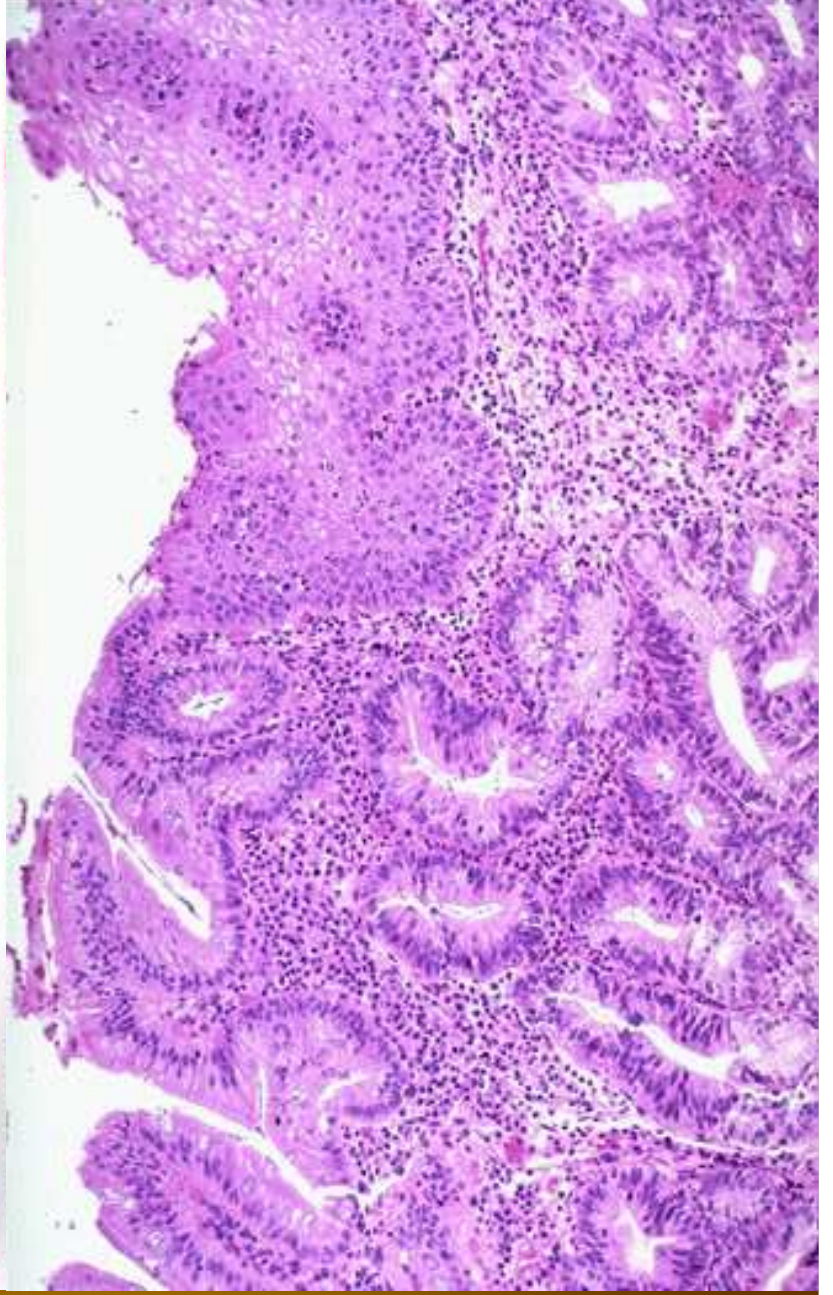

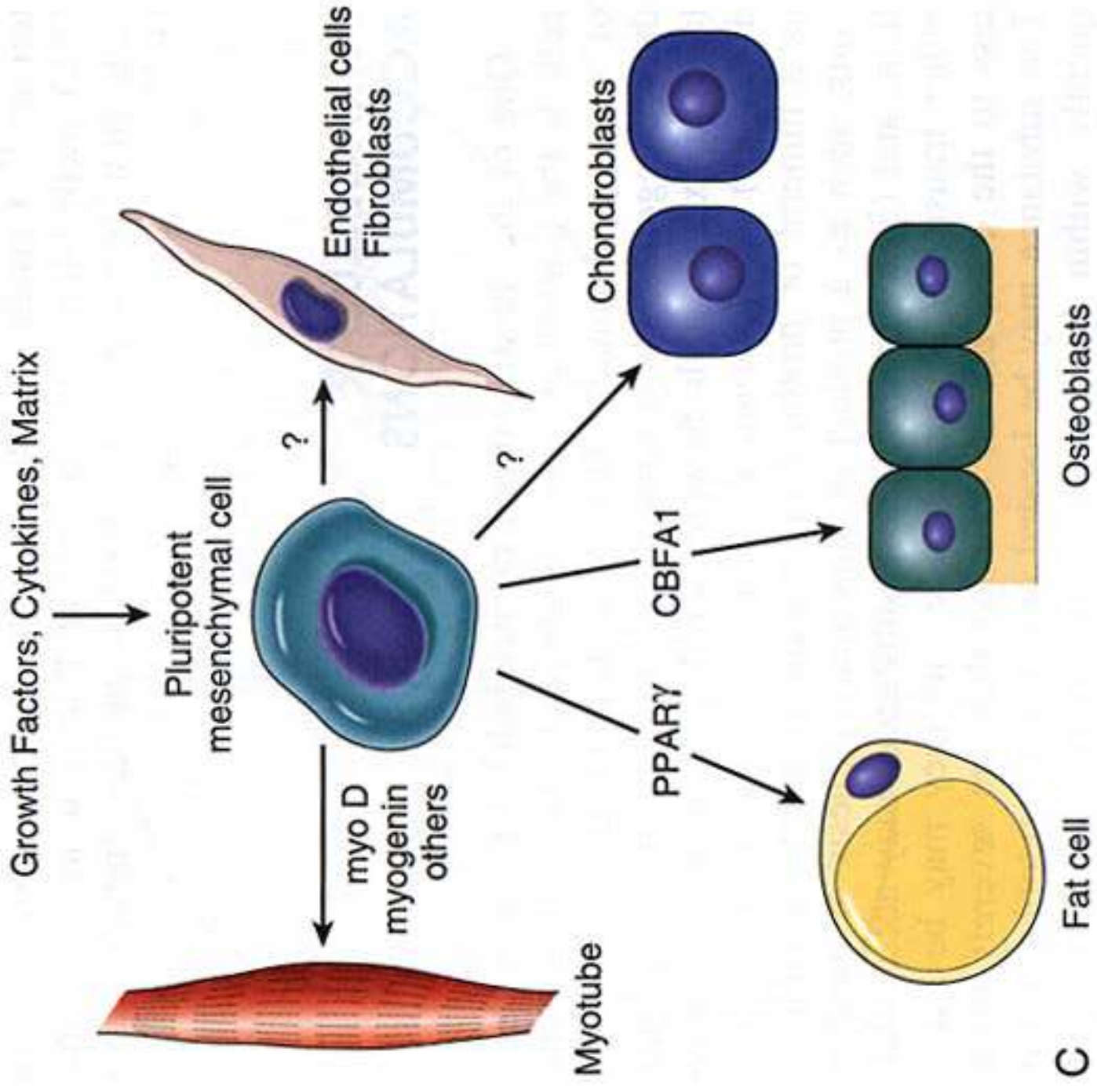
Squamous metaplasia

Reserve cells

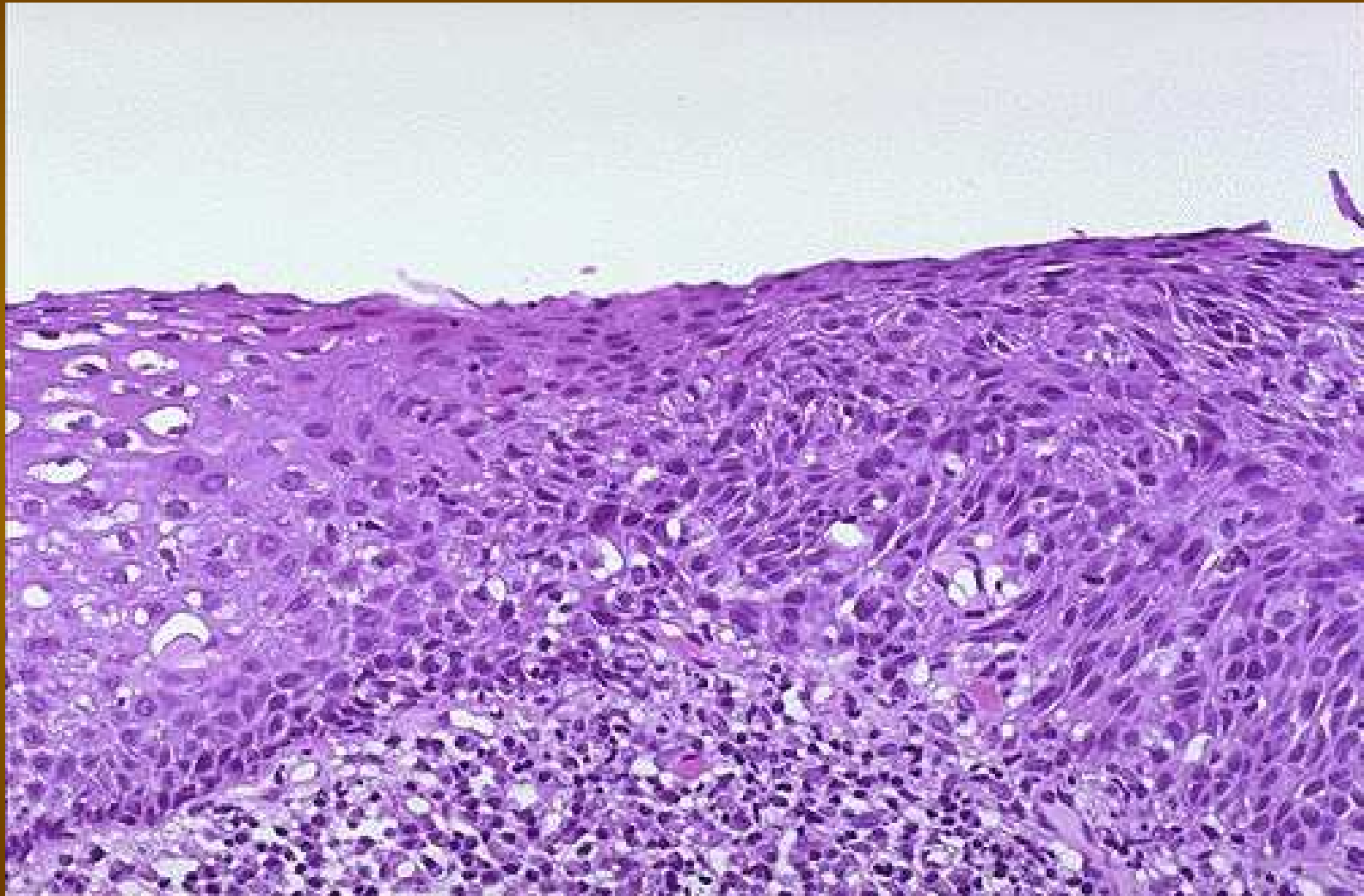
Normal columnar epithelium

A

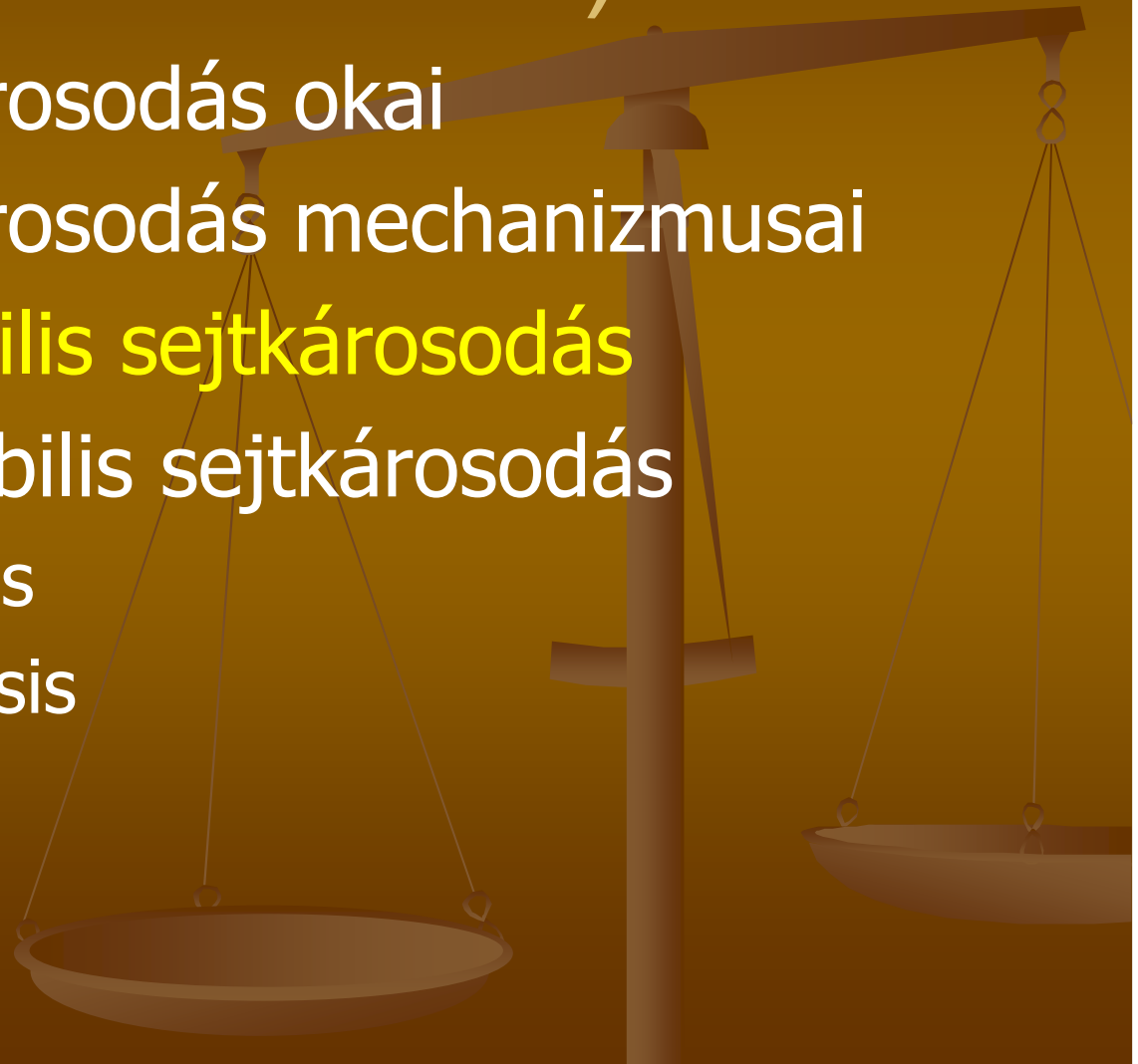

Dysplasia

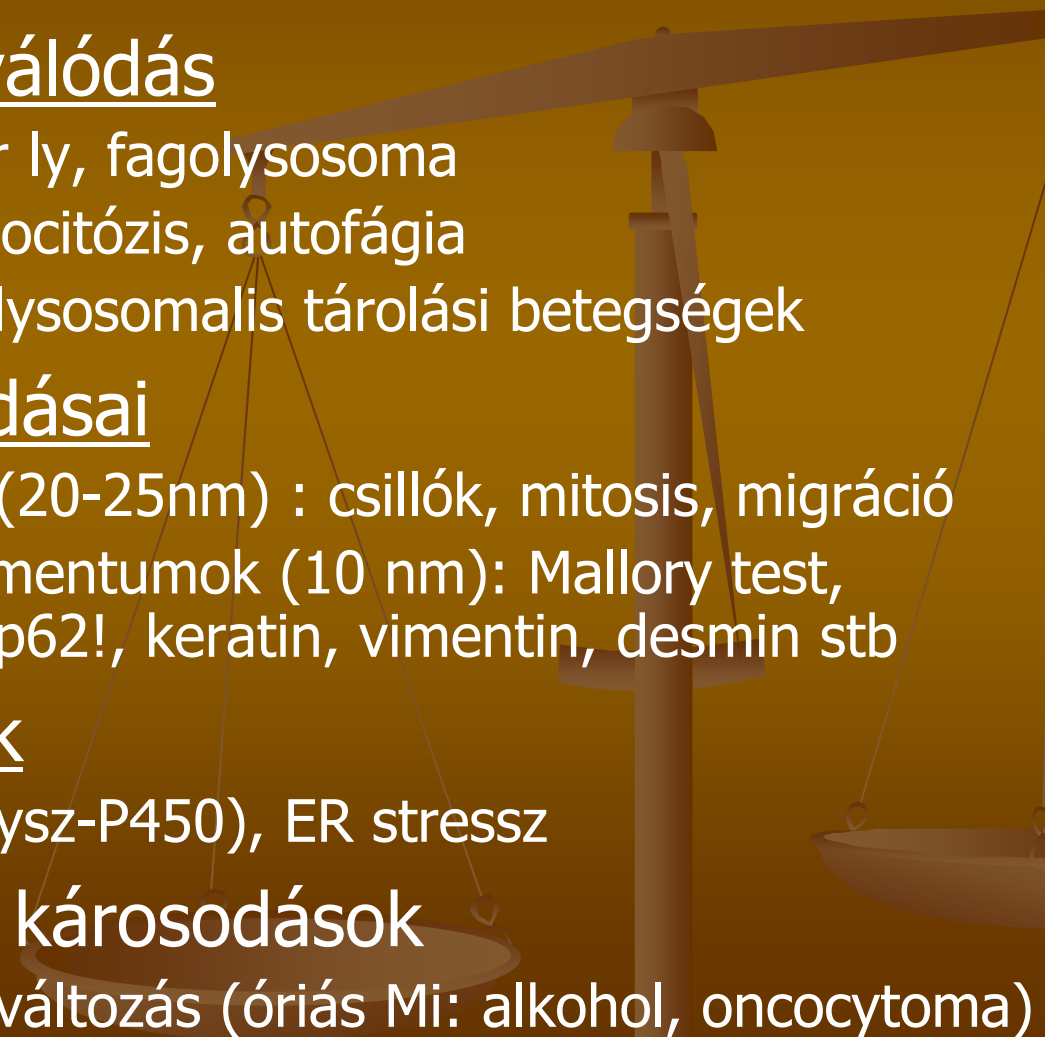

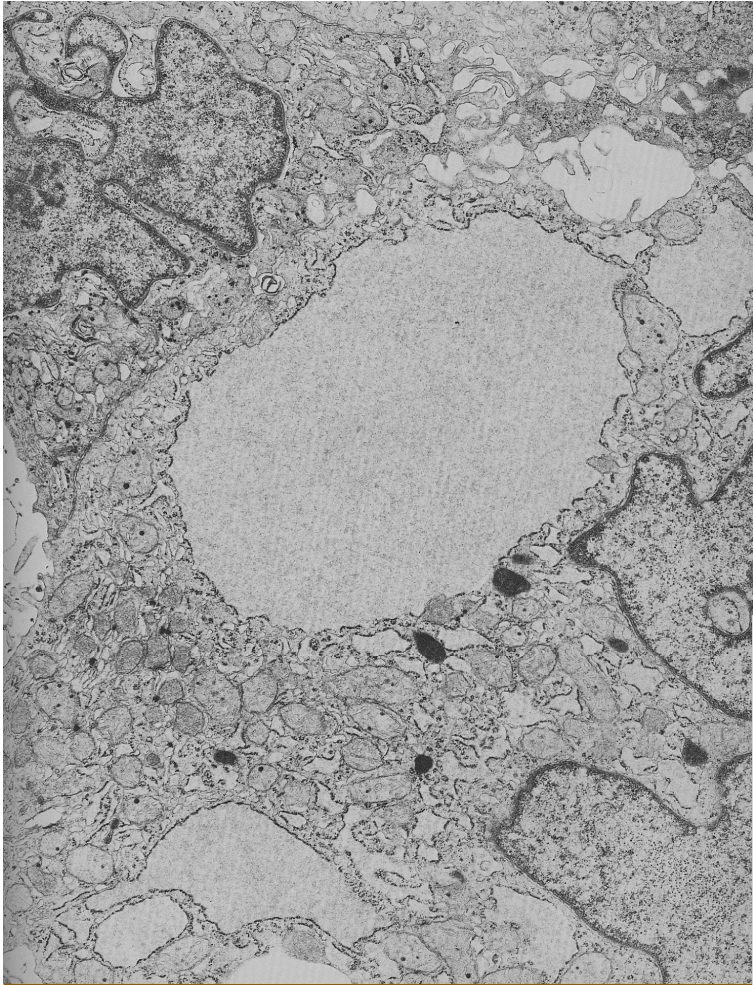
SEJTKÁROSODÁS (CELL INJURY)

- A sejtkárosodás okai
- A sejtkárosodás mechanizmusai
- **Reverzibilis sejtkárosodás**
- Irreverzibilis sejtkárosodás
  - Necrosis
  - Apoptosis

A sejtkárosodás morfológiája (1)

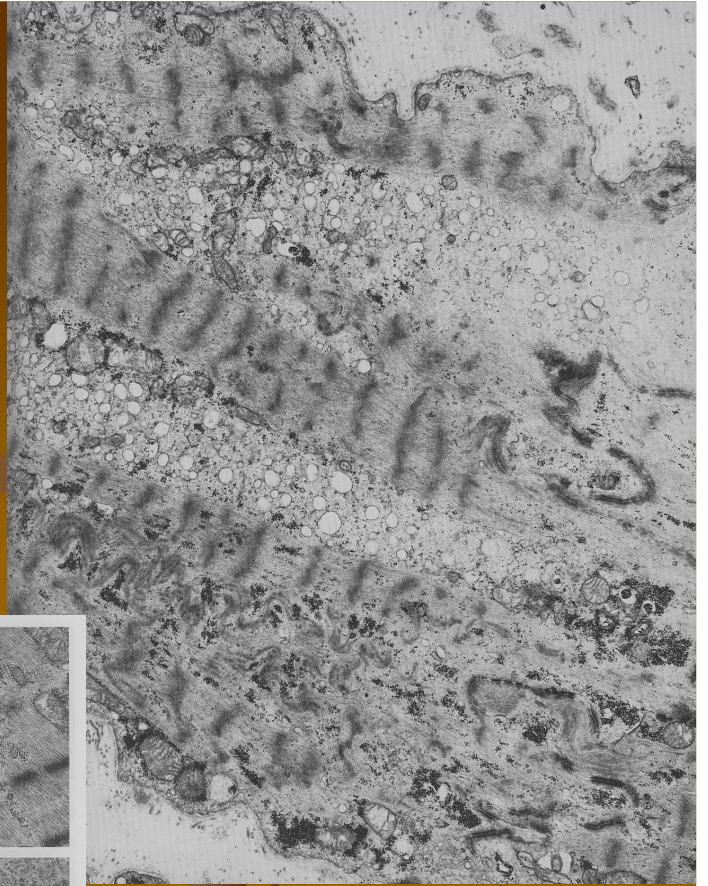
- Sejtmembrán károsodások
  - Lysosoma aktiválódás
    - Primer-secunder ly, fagolysosoma
    - Heterofágia, pinocitózis, autofágia
    - Reziduális test, lysosomalis tárolási betegségek
  - Sejtváz károsodásai
    - Microtubulusok (20-25nm) : csillók, mitosis, migráció
    - Intermedier filamentumok (10 nm): Mallory test, Alzheimer-kór –p62!, keratin, vimentin, desmin stb
  - ER károsodások
    - Hypertrophia (gysz-P450), ER stressz
  - Mitochondrium károsodások
    - Szám, nagyság változás (óriás Mi: alkohol, oncocytooma)
-

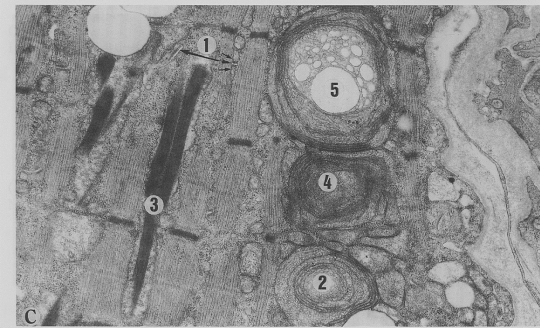
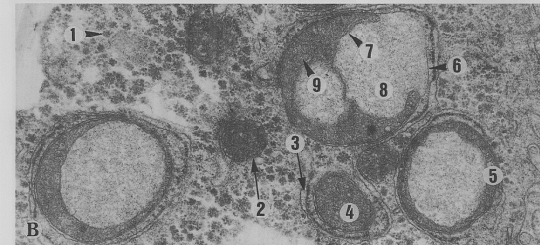
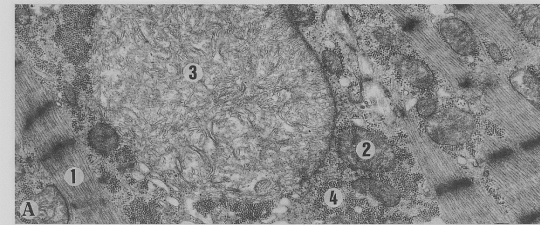
ER

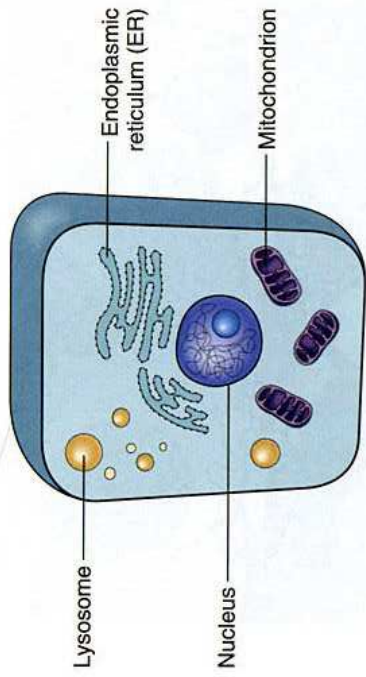

mitoch

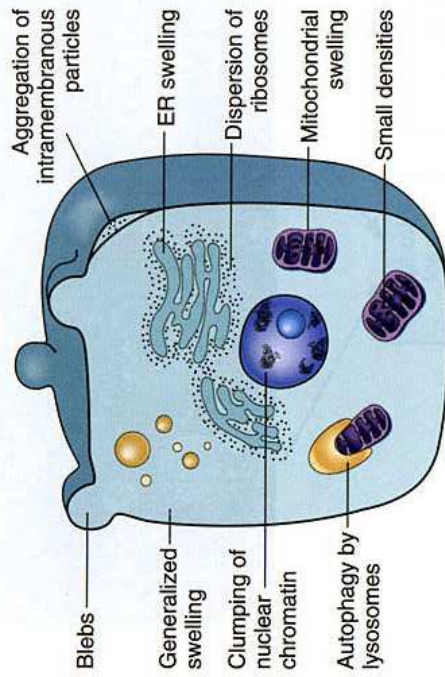

citoszkeleton

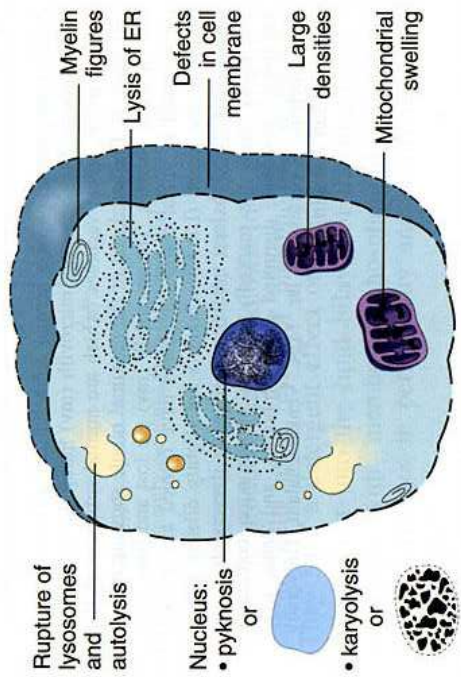

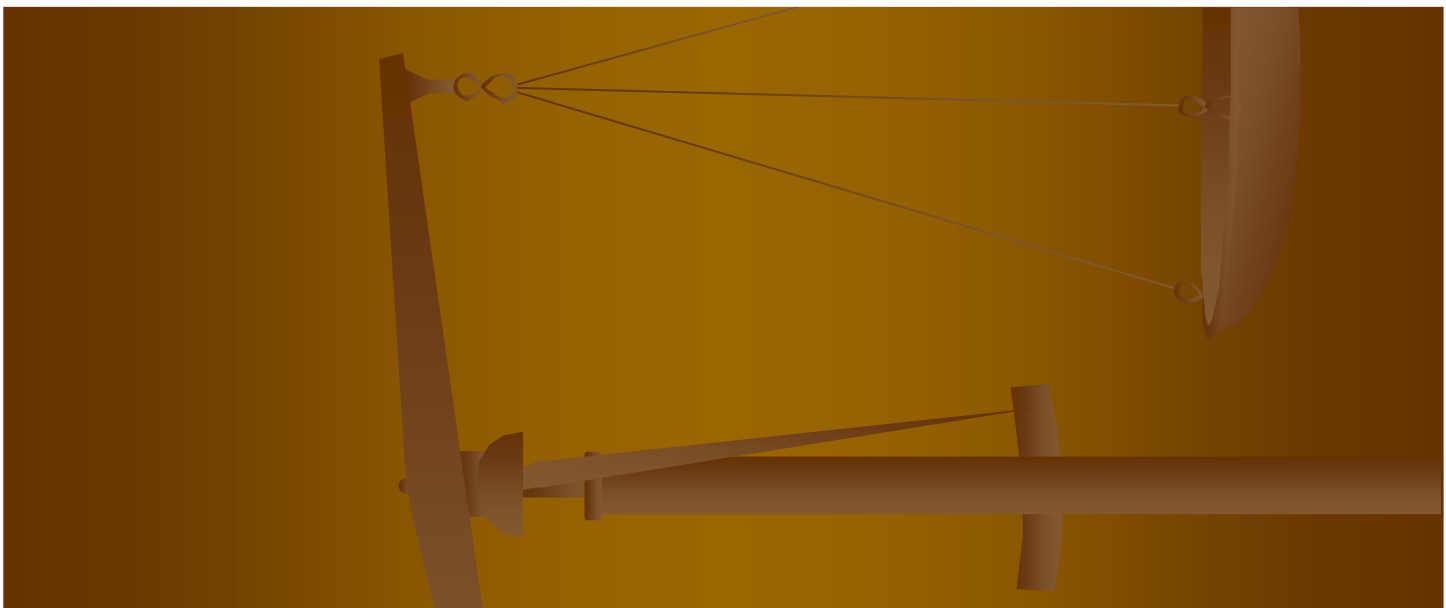
A. Normal cell

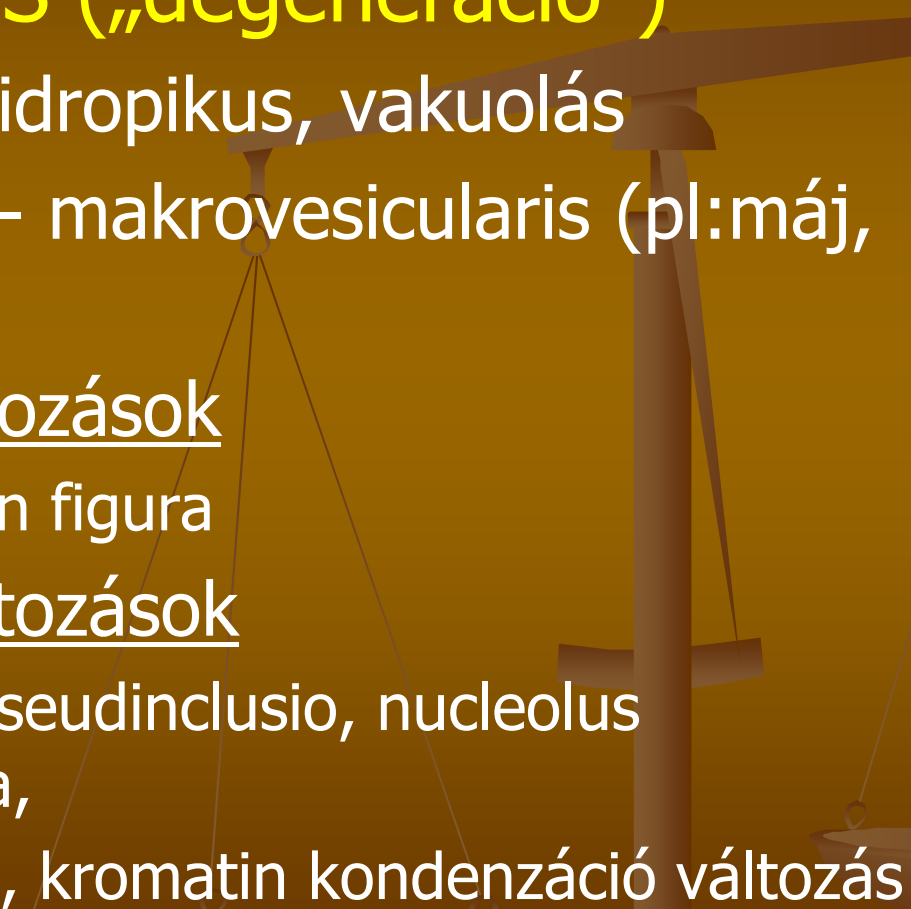
B. Reversible injury

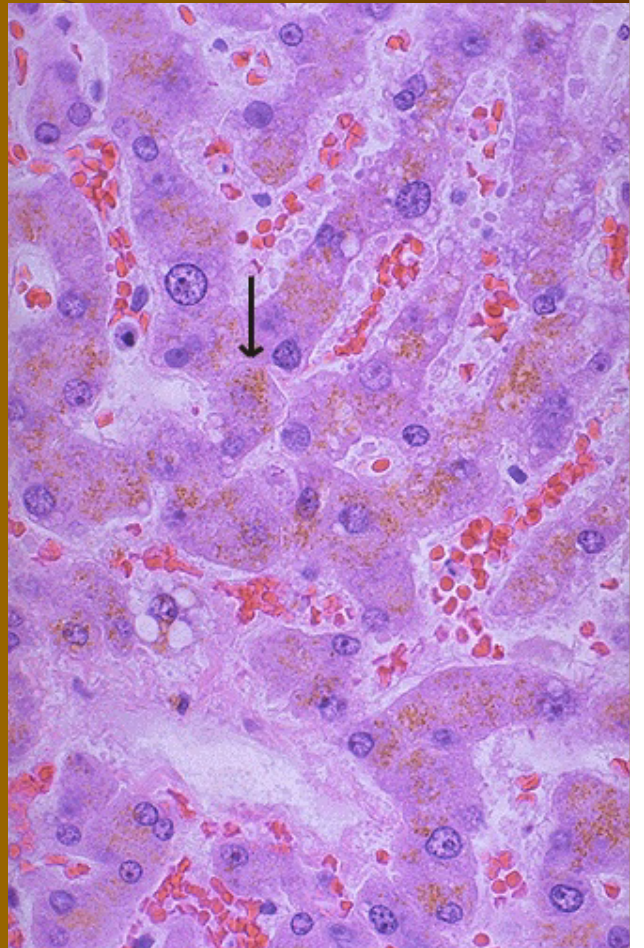
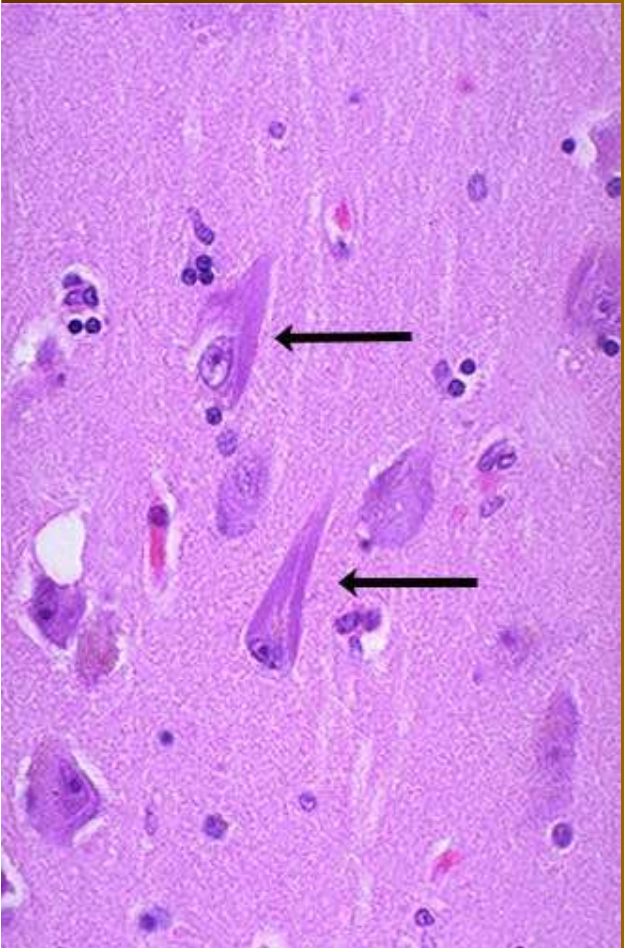
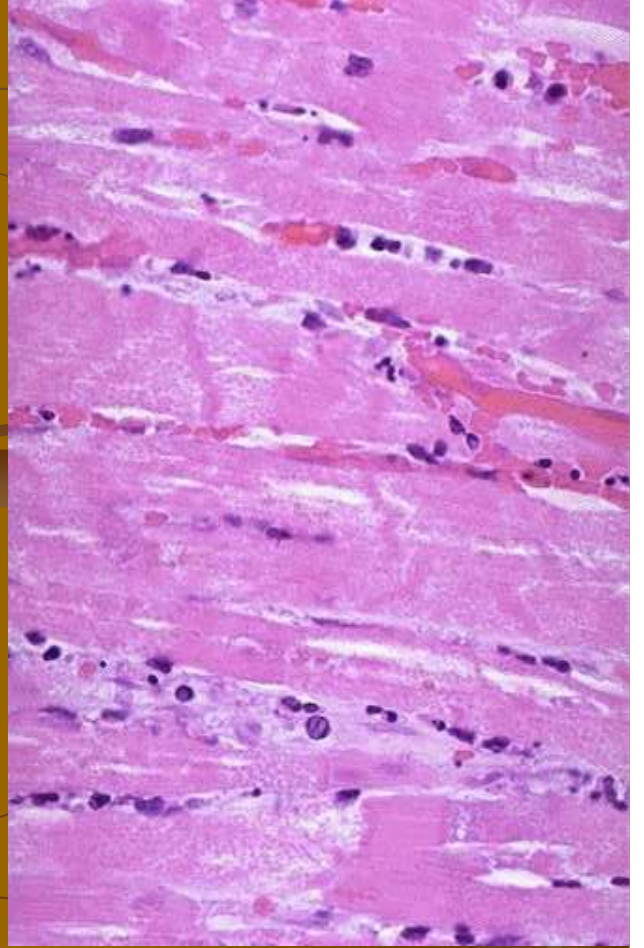
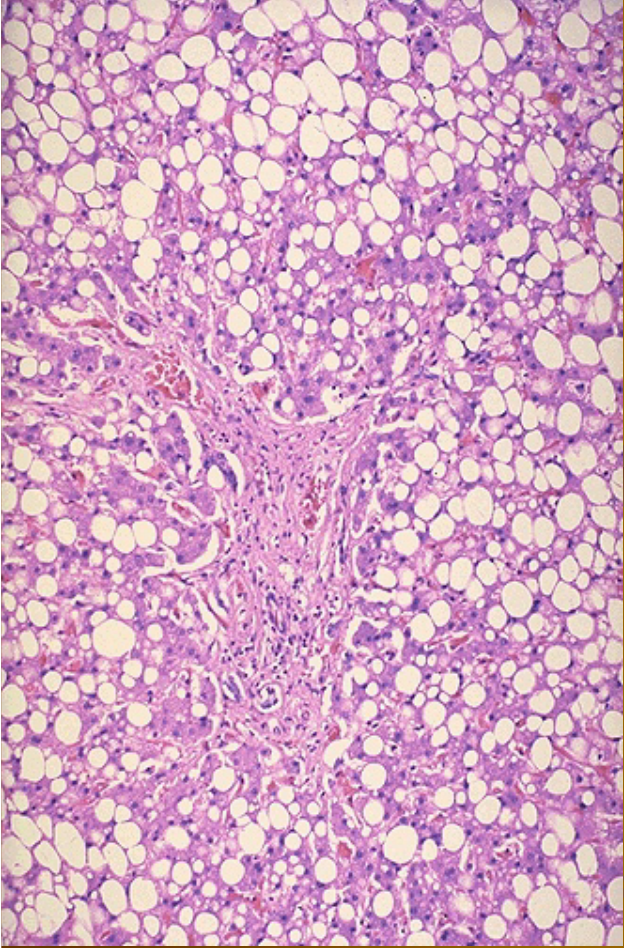
C. Irreversible injury

A sejtkárosodás morfológiája (2)

- **REVERZIBILIS („degeneráció”)**
    - Duzzadás : hidropikus, vakuolás
    - Zsíros: mikro- makrovesicularis (pl:máj, szív)
    - Membránváltozások
      - „bleb”, mielin figura
    - Sejtmagelváltozások
      - Duzzadás, pseudinclusio, nucleolus hypertrophia,
      - Alakváltozás, kromatin kondenzáció változás
-

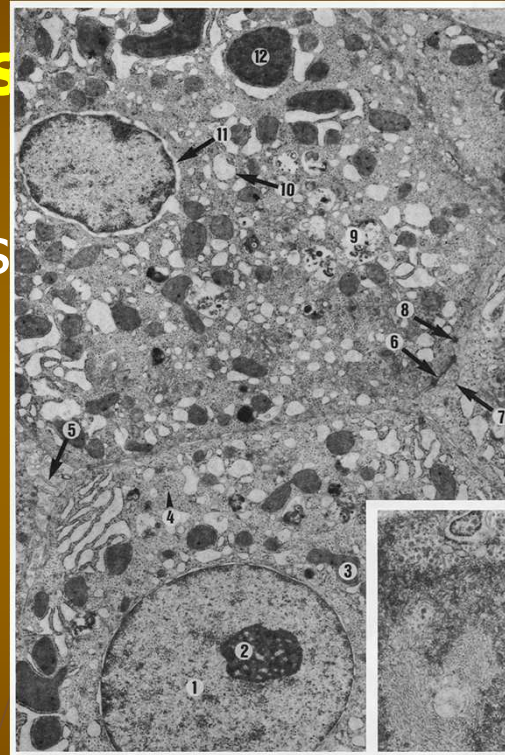
SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK

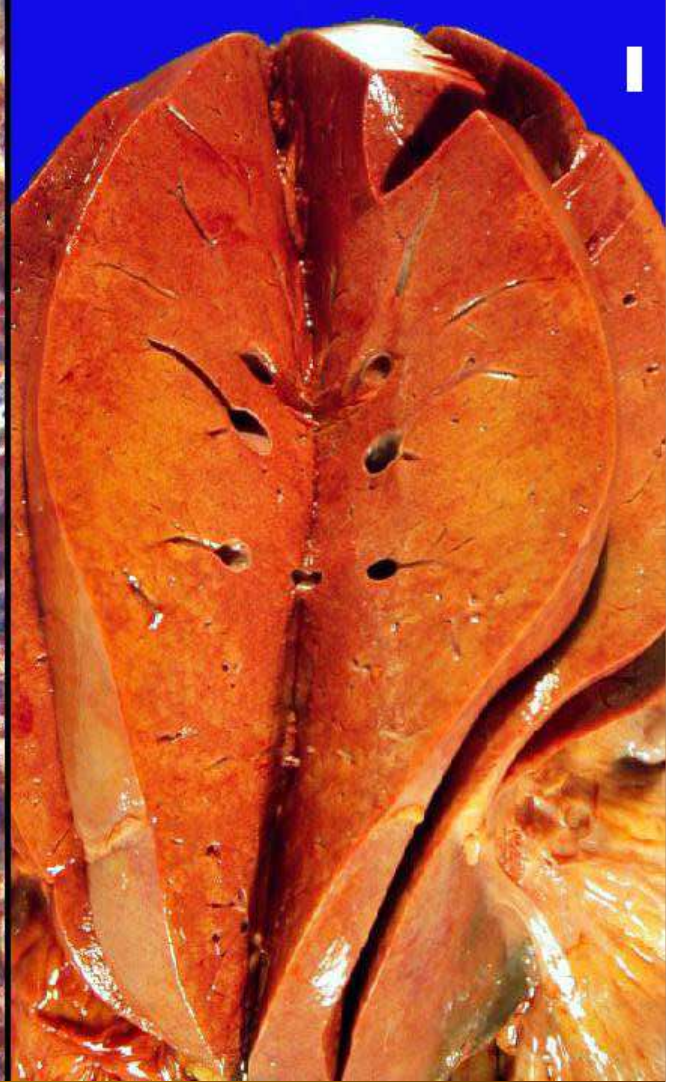
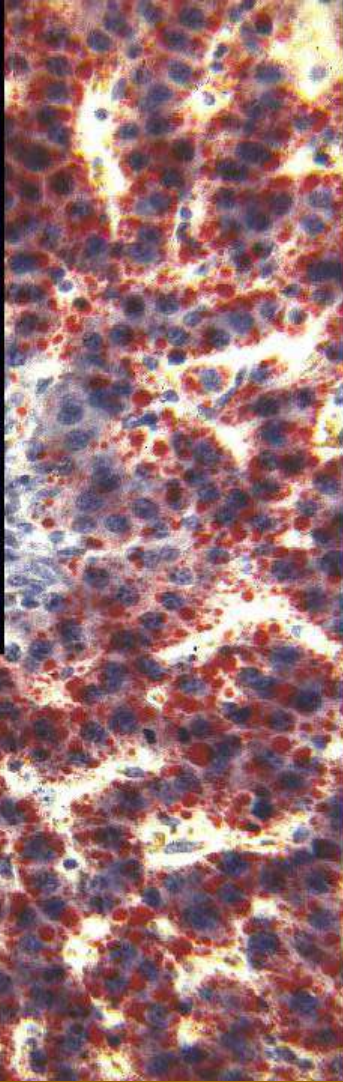
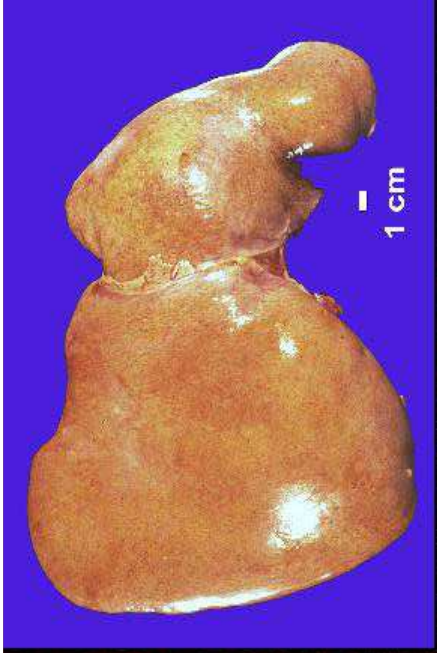
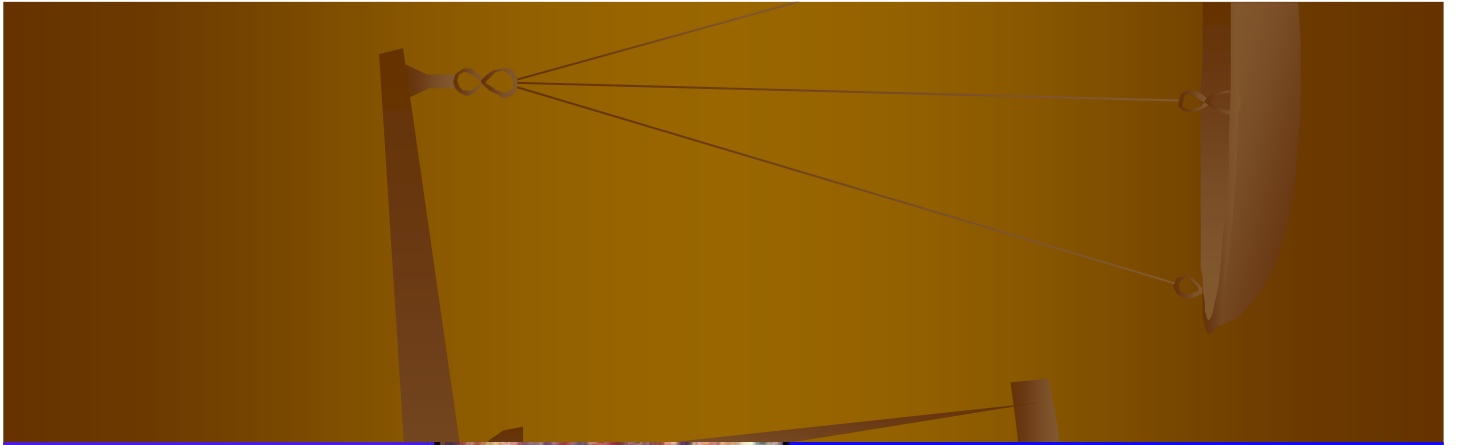
- Lipidfelhalmozódás
  - Fehérjefelhalmozódás
  - Glikogénfelhalmozódás
  - Nukleinsavlebontás termékeinek felhalmozódása
  - Pigment felhalmozódás
  - Meszesedés, kőképződés
-

SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK

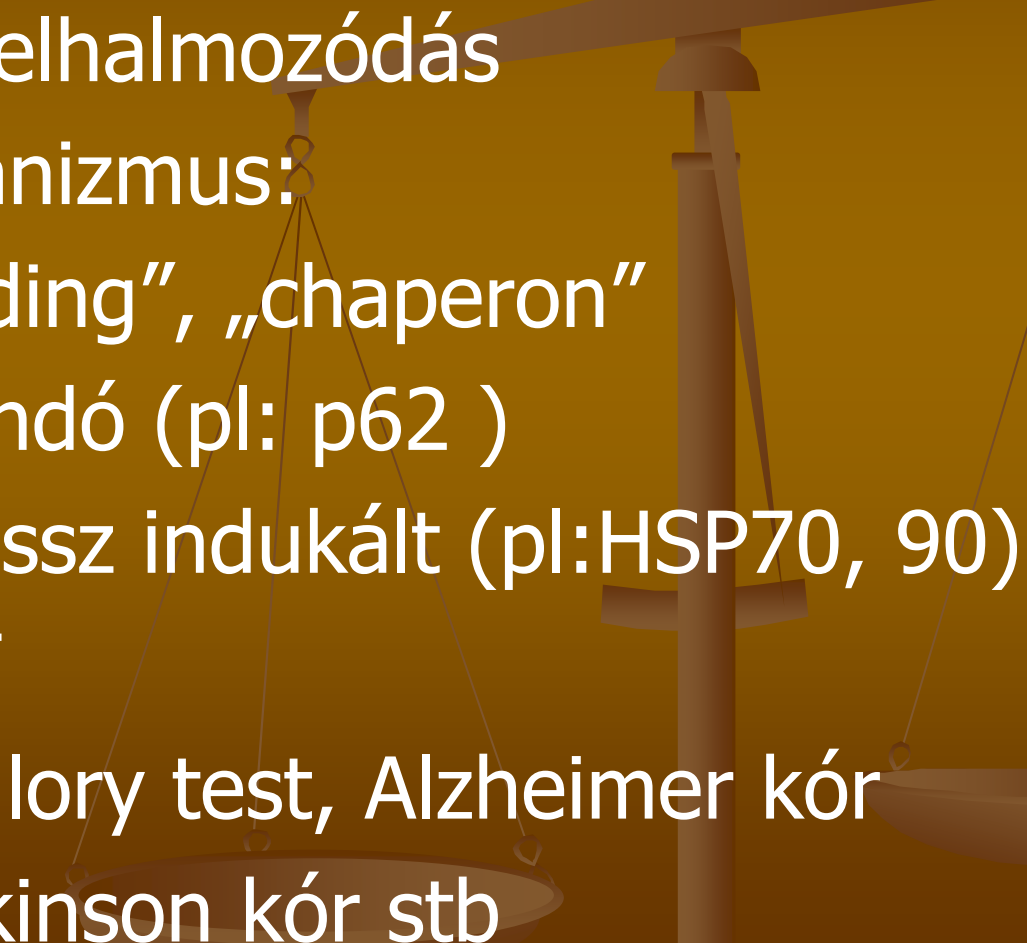
■ Lipidfelhalmozódás

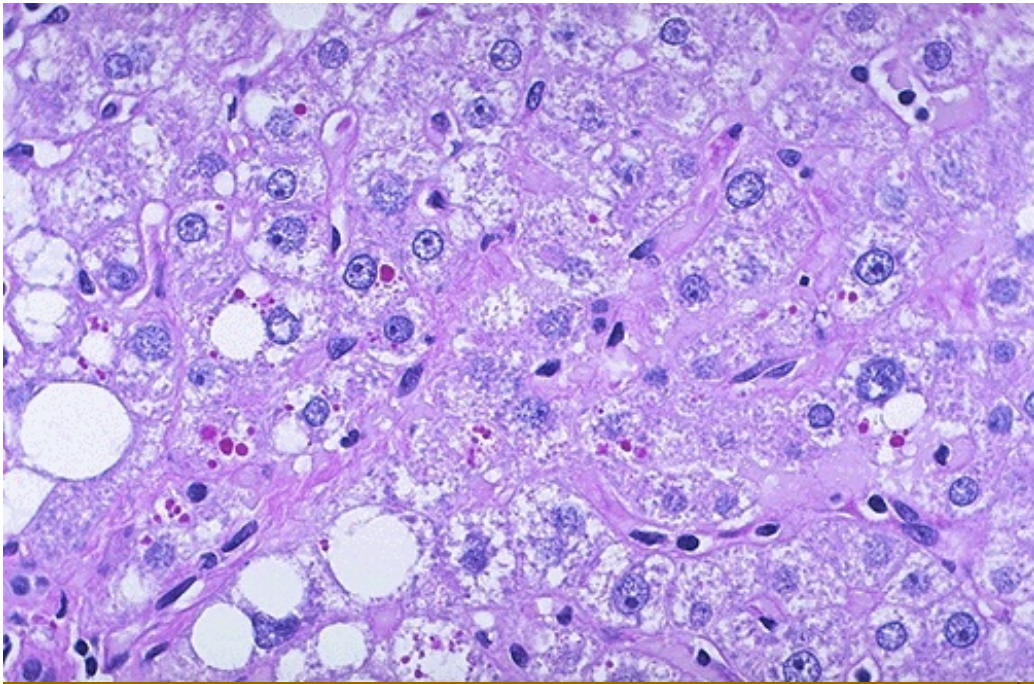
- **Triglicerid** : zsíros degeneráció, steatosis (máj, „tigrisszív”)
- **Koleszterin és észterei**: atherosclerosis, xanthoma, cholesterolosis,
- **Foszfolipidek**: mielinfurák, lizoszomális betegségek

SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK (2)

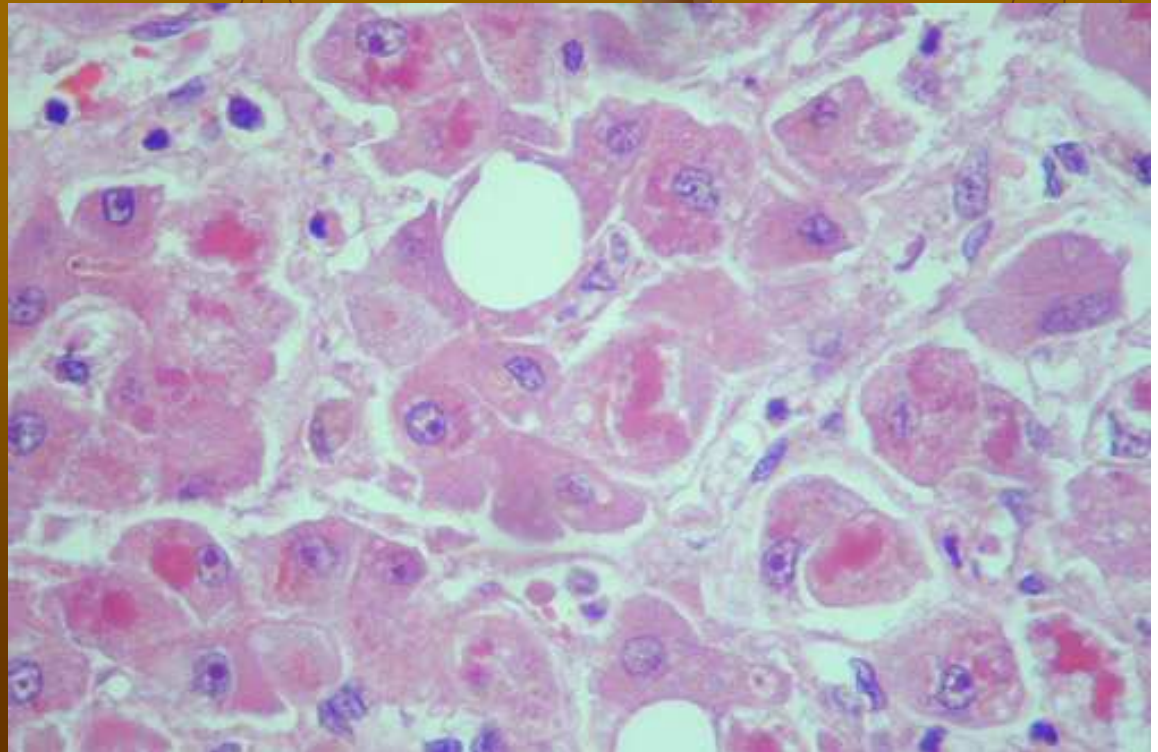
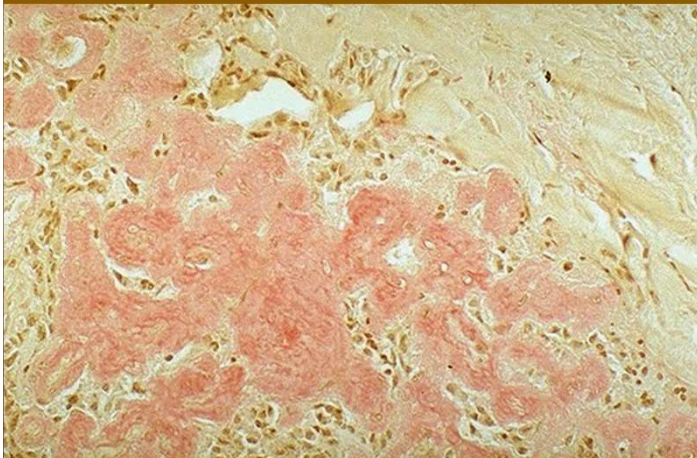
- Fehérjefelhalmozódás
    - Mechanizmus:
      - „folding”, „chaperon”
      - Állandó (pl: p62)
      - Stressz indukált (pl:HSP70, 90)
      - AAT
      - Mallory test, Alzheimer kór
      - Parkinson kór stb
-

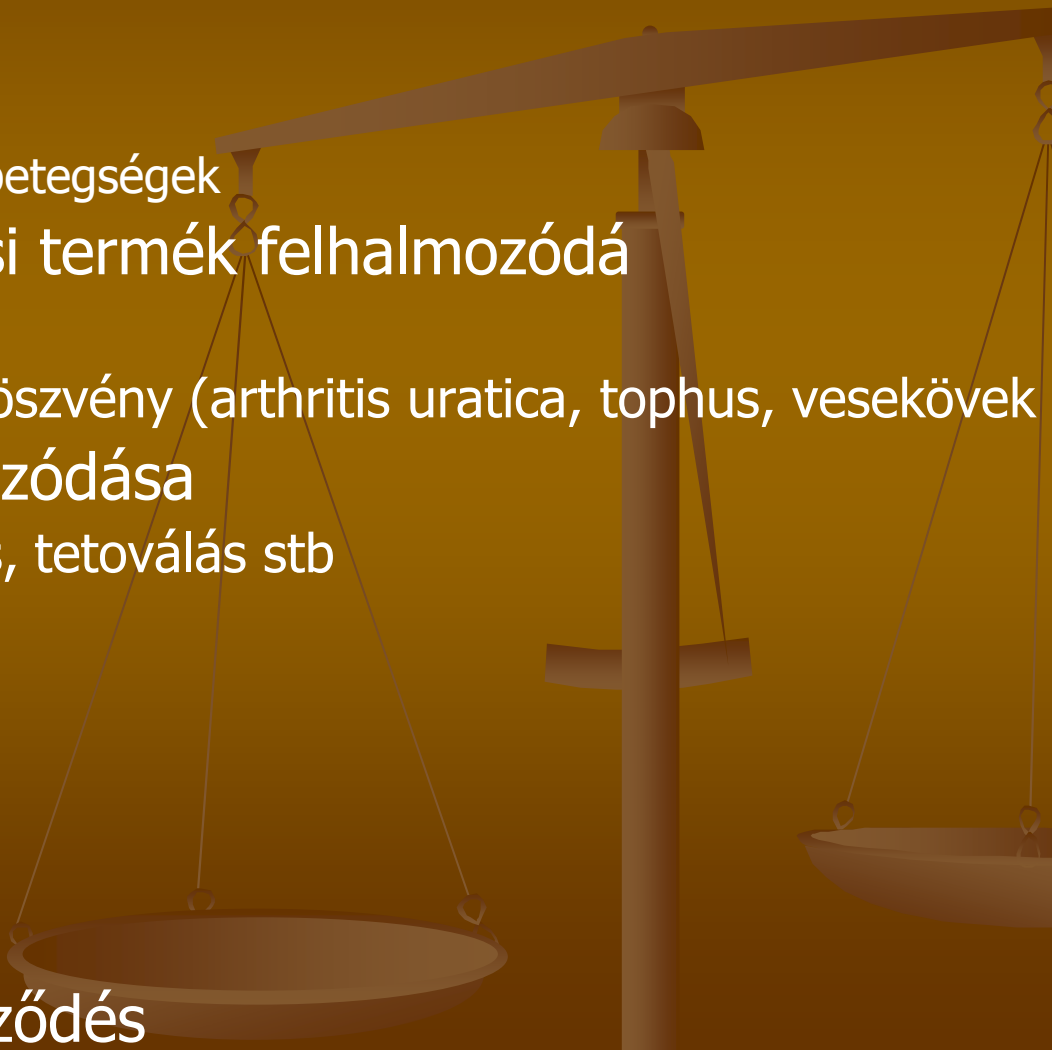
Mallory test

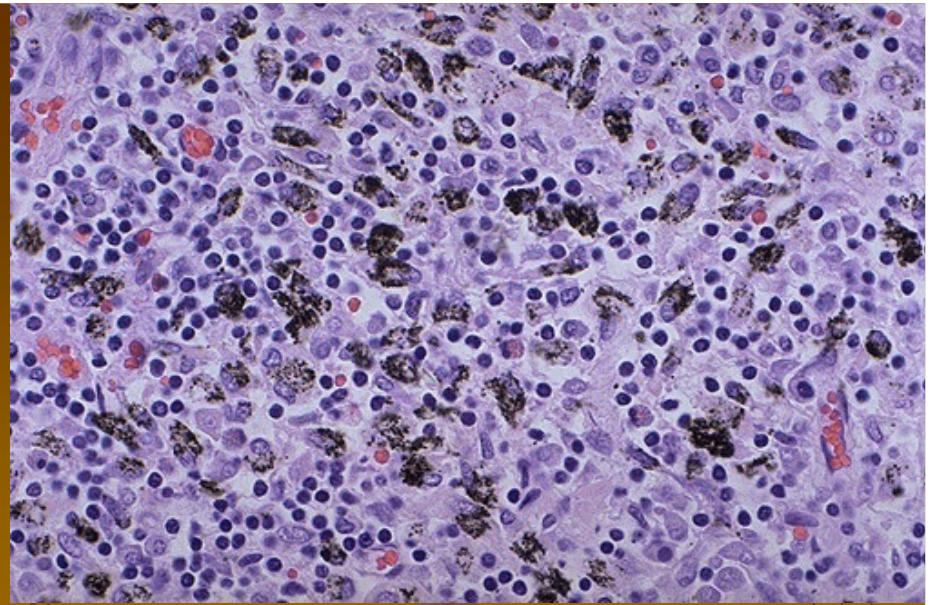
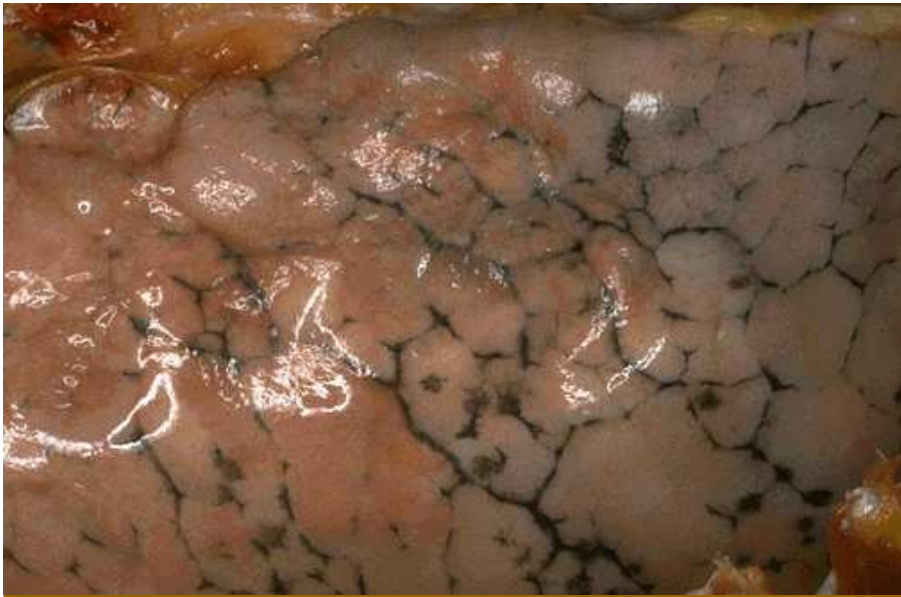
A1AT

amyloidosis

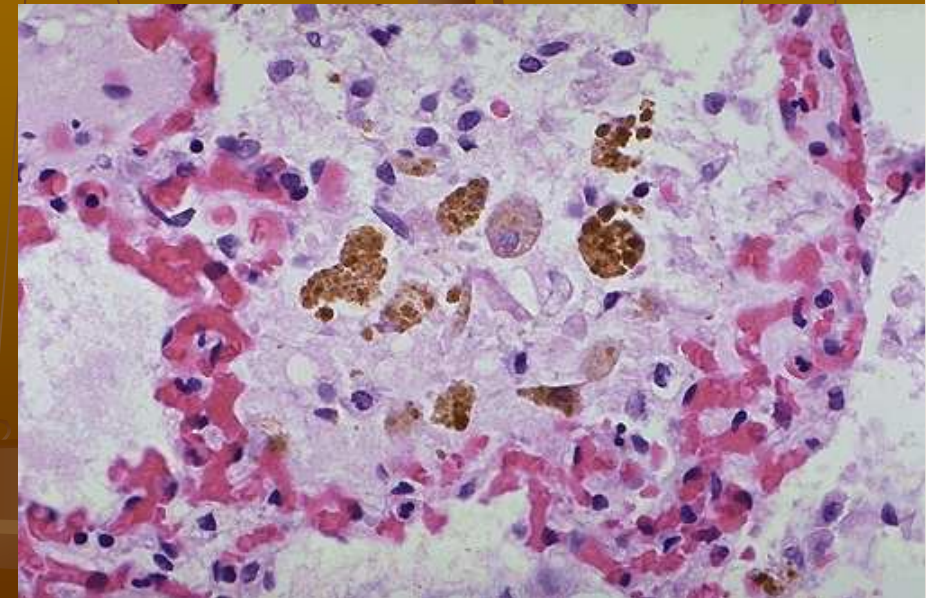
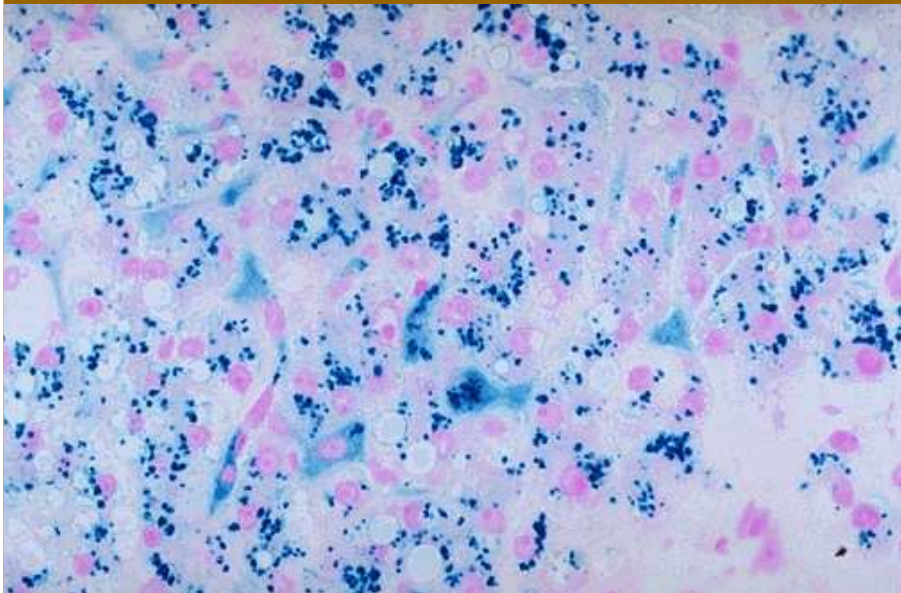
SEJTEN BELÜLI ANYAGFELHALMOZÓDÁSOK (3)

- Glikogénfelhalmozódás
    - Ok:
      - diabetes mellitus
      - Glikogén tárolási betegségek
  - Nukleinsav lebontási termék felhalmozódás
    - Purin acs – húgysav
    - Hyperurikaemia – köszvény (arthritis uratica, tophus, vesekövek)
  - Pigmentek felhalmozódása
    - Exogén: anthracosis, tetoválás stb
    - Endogén:
      - Hemosziderin (Fe)
      - Bilirubin
      - Porfirinek
      - Melanin
      - Lipochromok
  - Meszesedés, kőképződés
-

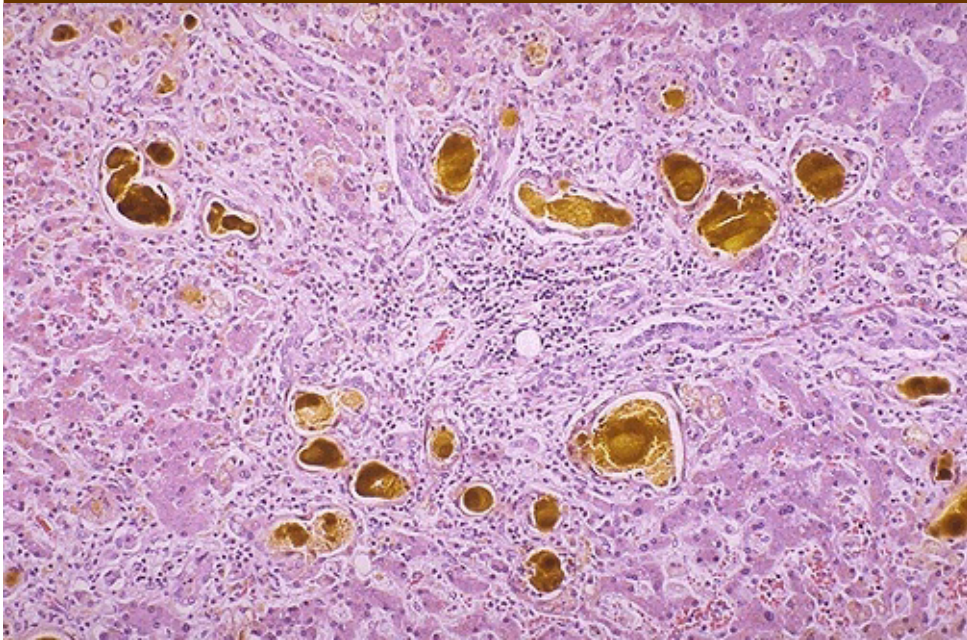

anthracosis

haemosiderosis

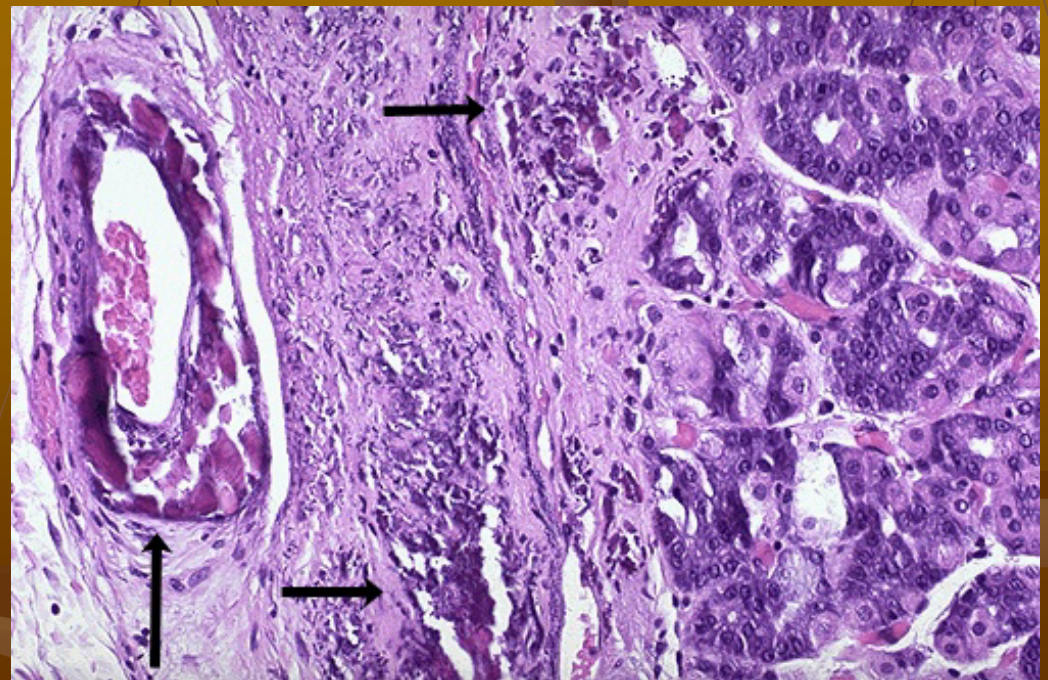

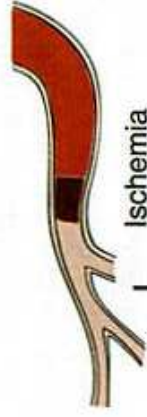
cholestasis

calcificatio

REVERSIBLE INJURY

Ischemia

Mitochondria
↓ Oxidative phosphorylation

↓ Na⁺ pump

↑ Influx of Ca²⁺, H₂O, and Na⁺
Efflux of K⁺

Cellular swelling
Loss of microvilli
Blebs
ER swelling
Myelin figures

↓ ATP

↑ Glycolysis

Other effects

Detachment of ribosomes

↑ Protein synthesis

Lipid deposition

Clumping of nuclear chromatin

↑ pH

↑ Glycogen

IRREVERSIBLE INJURY (Cell death)

Membrane injury

Loss of phospholipids
Cytoskeletal alterations
Free radicals
Lipid breakdown
Others

Exit of enzymes (CK, LDH)

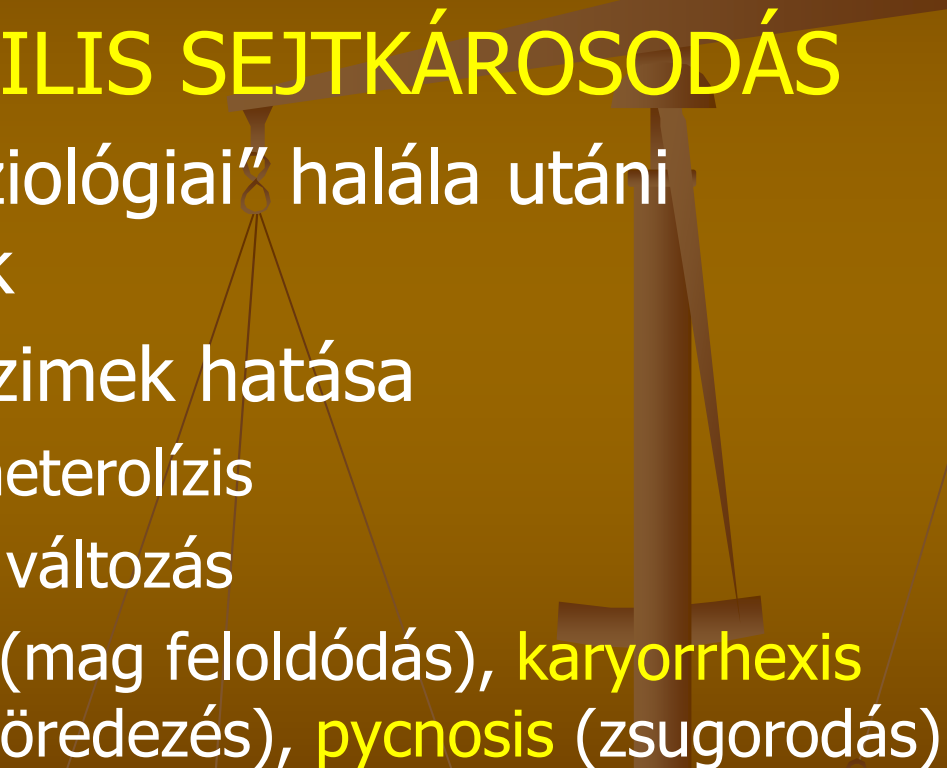
Ca²⁺ influx

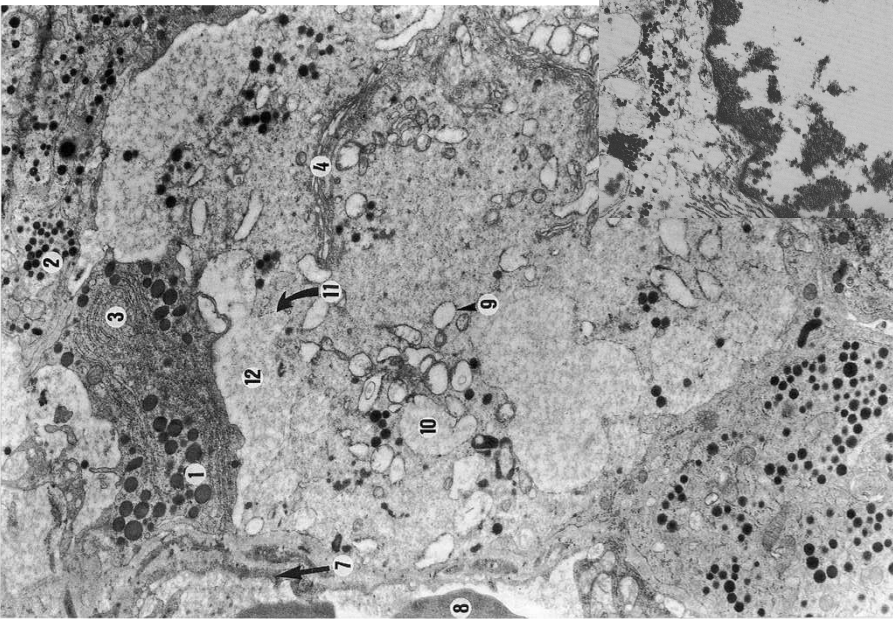
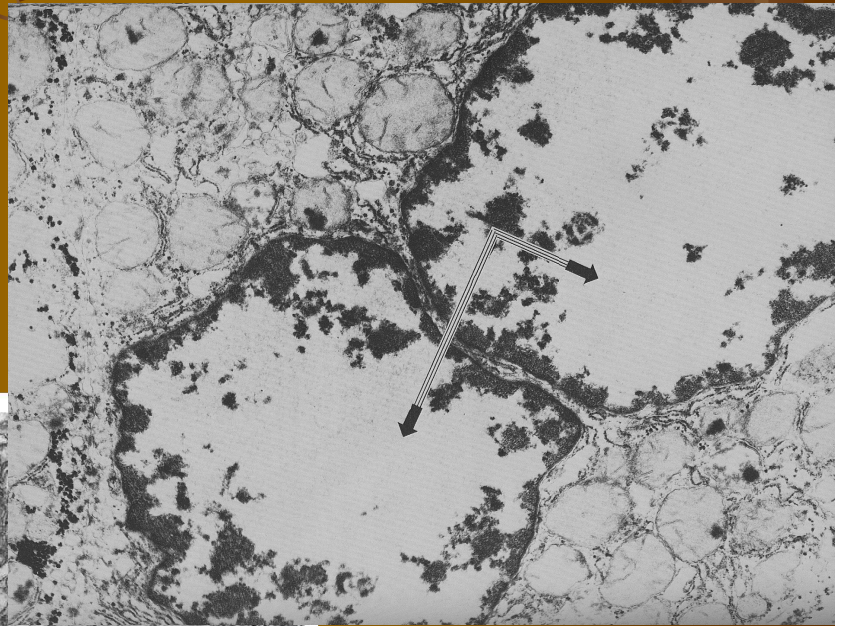
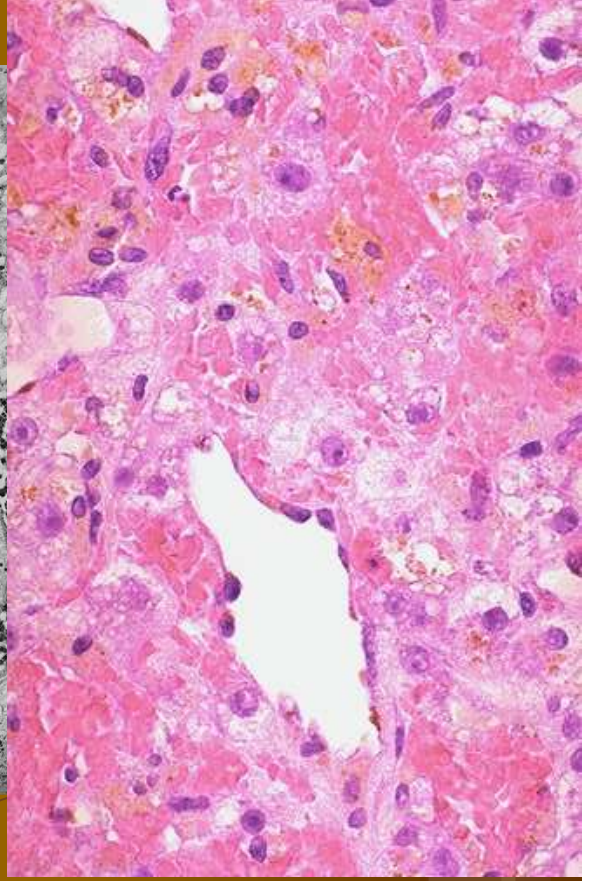
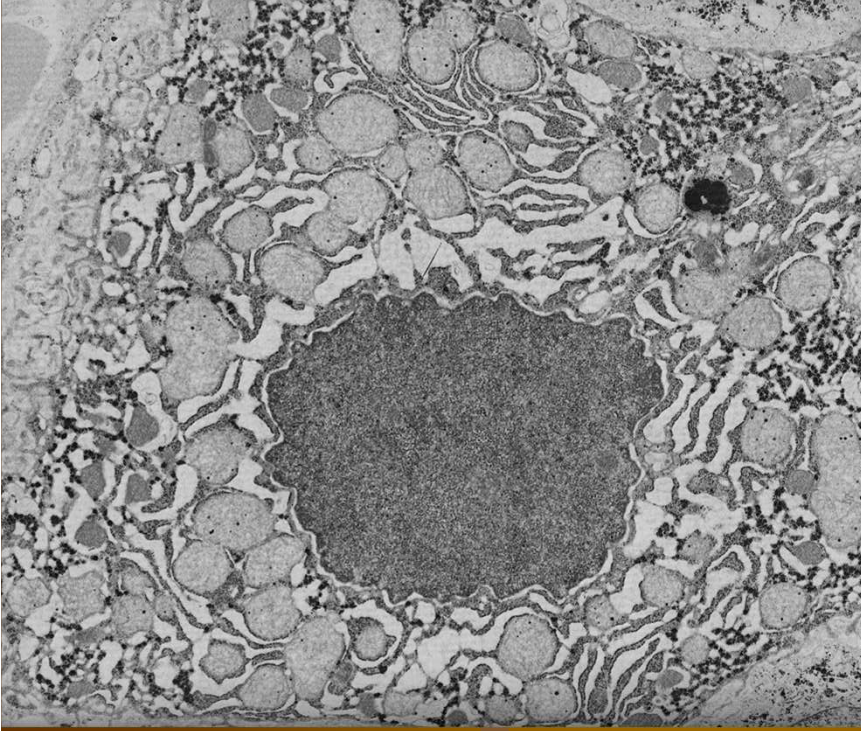
↑ Ca²⁺ in mitochondria

Intracellular release and activation of lysosomal enzymes

↑ Basophilic (↑ RNP)
Nuclear changes
Protein digestion

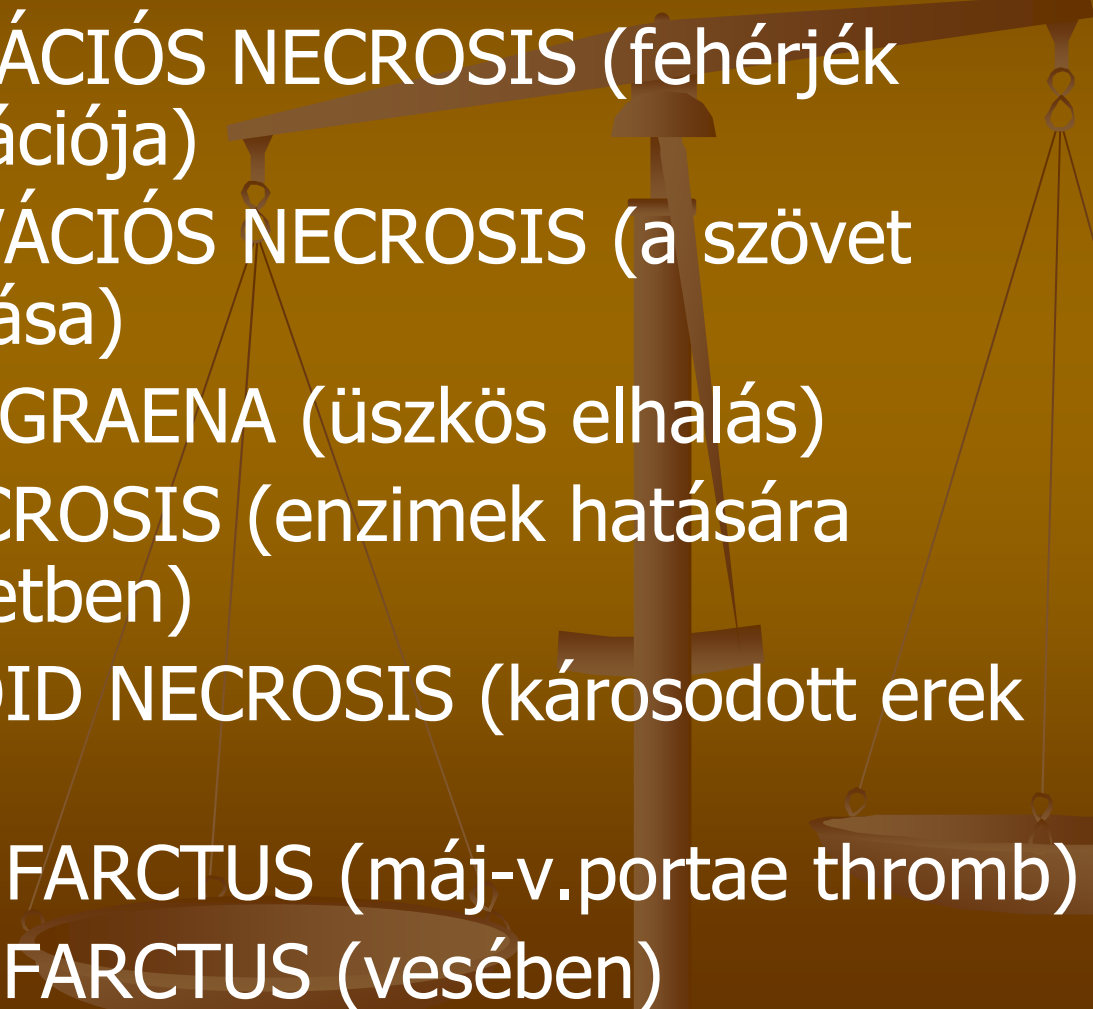
A sejtkárosodás morfológiája (3)

- **IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS**
    - A sejtek „fiziológiai” halála utáni elváltozások
    - Lebontó enzimek hatása
      - Autolízis, heterolízis
      - „festődés” változás
      - **Karyolysis** (mag feloldódás), **karyorrhexis** (mag széttöredezés), **pycnosis** (zsugorodás)
-

A sejtkárosodás morfológiája (4)

■ IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

- 1. KOAGULÁCIÓS NECROSIS (fehérjék denaturációja)
  - 2. KOLLIKVÁCIÓS NECROSIS (a szövet feloldódása)
  - 3. GÁZGANGRAENA (üszkös elhalás)
  - 4. ZSÍRNECROSIS (enzimek hatására zsírszövetben)
  - 5. FIBRINOID NECROSIS (károsodott erek falában)
  - 6. ZAHN INFARCTUS (máj-v.portae thromb)
  - 7. URÁT INFARCTUS (vesében)
-

A sejtkárosodás morfológiája (5)

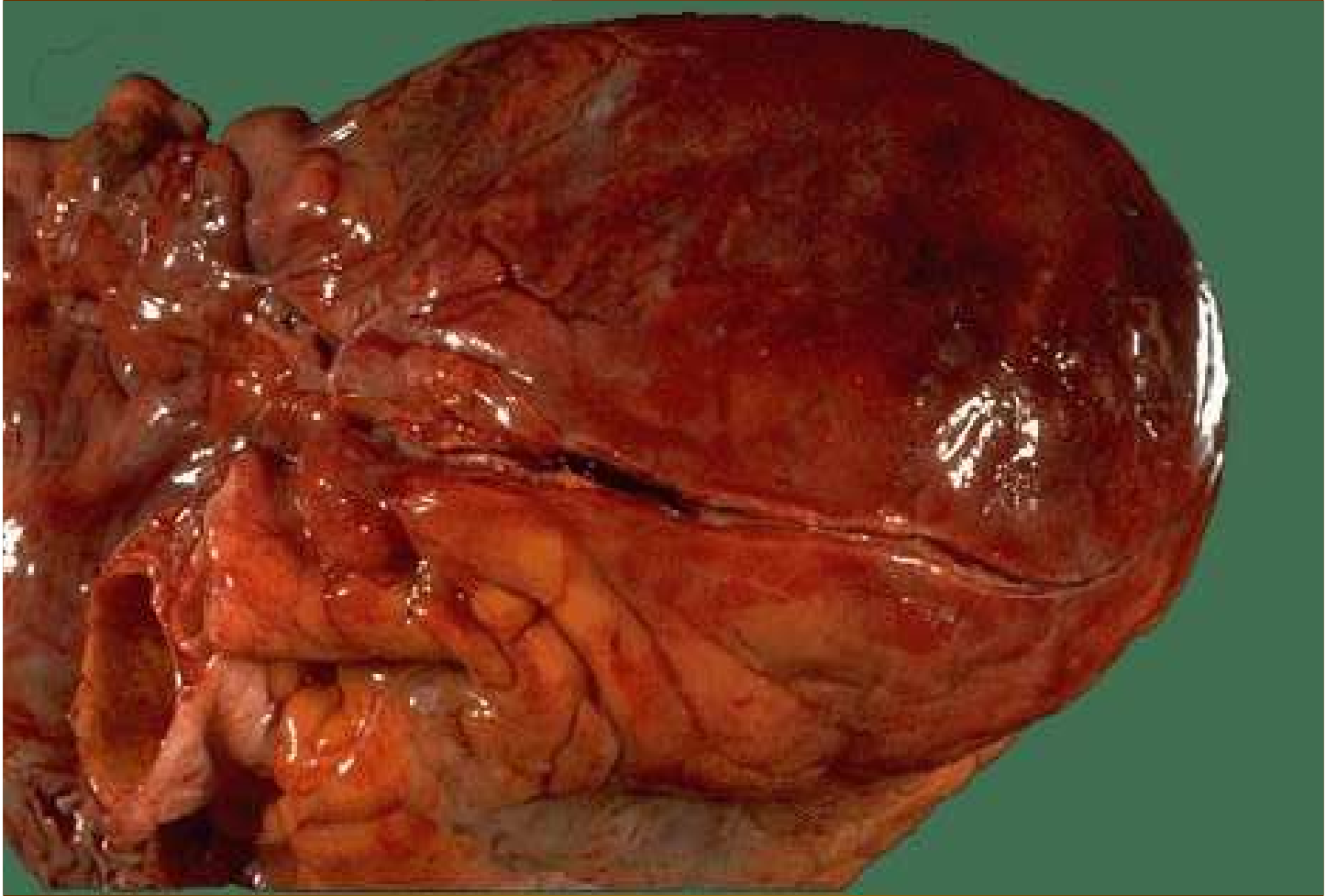
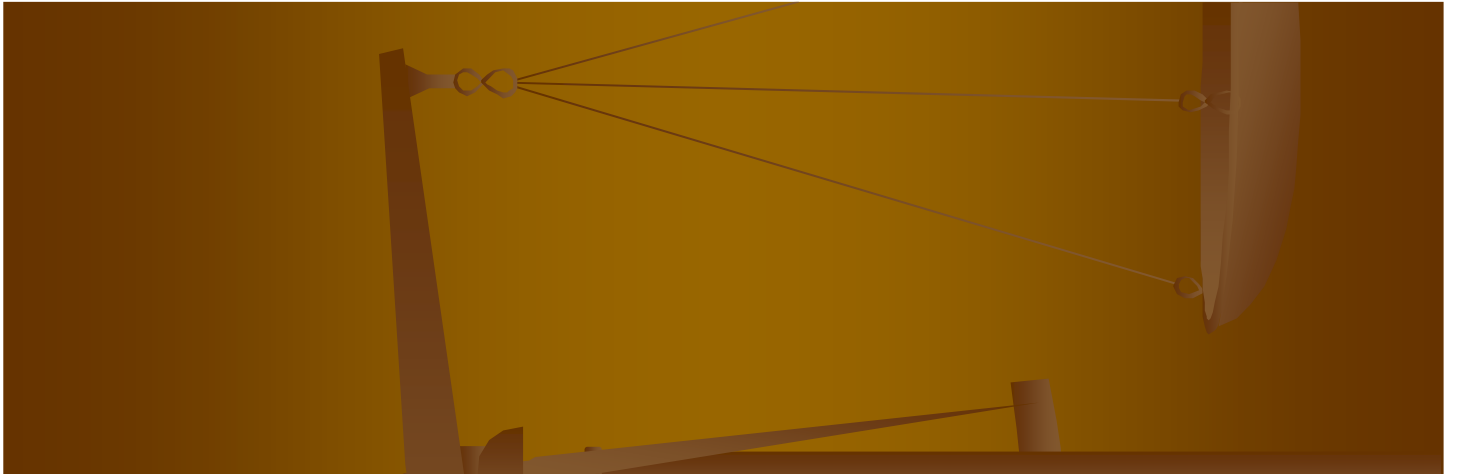
■ IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

■ KOAGULÁCIÓS NECROSIS (fehérjék denaturációja)

- Érelzáródás, alak: kúp, szabálytalan
- Festődés változása, vízszegény, száraz
- Demarkáció: vörös, sárga szegély

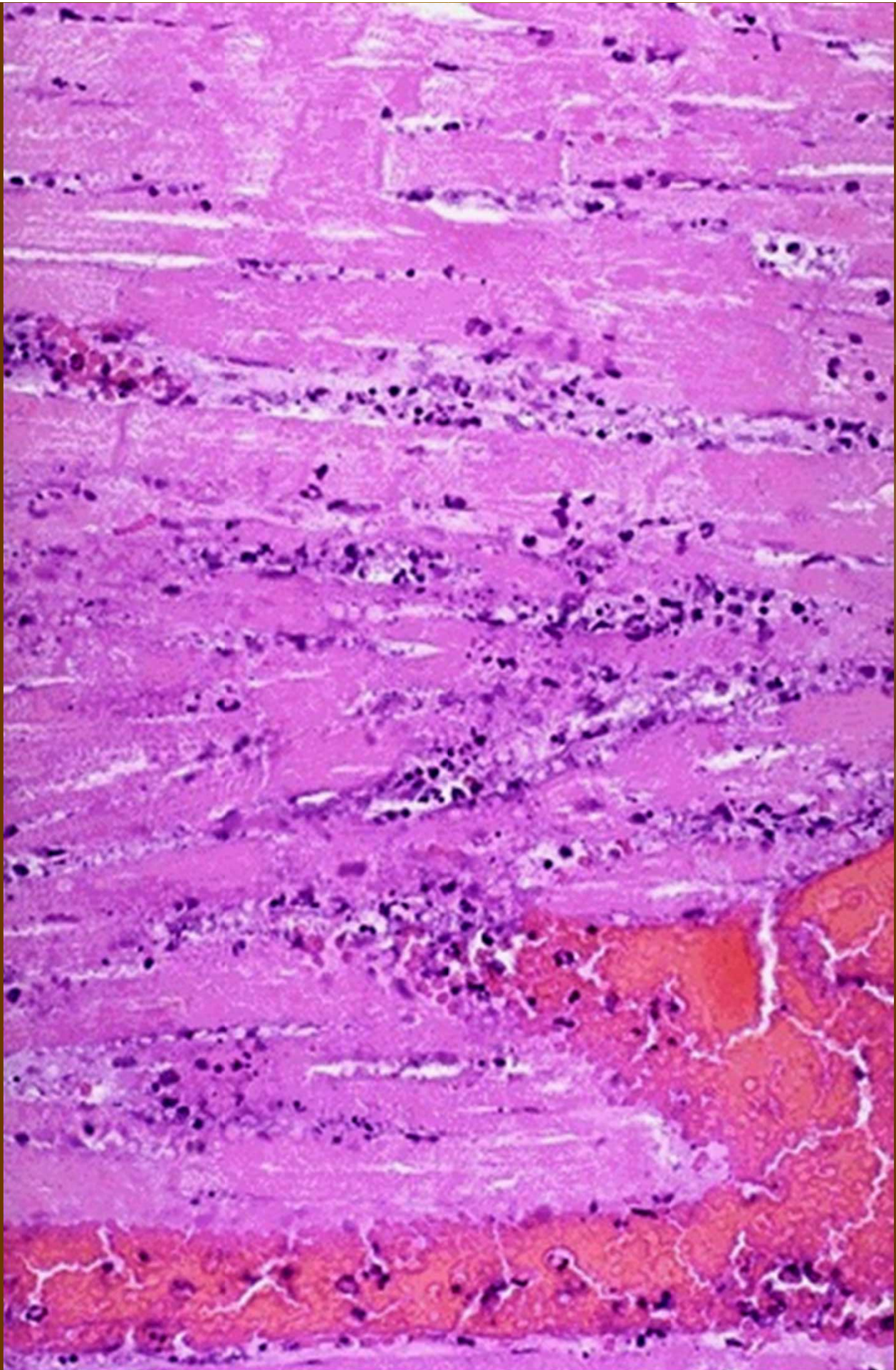
■ **FORMÁI:**

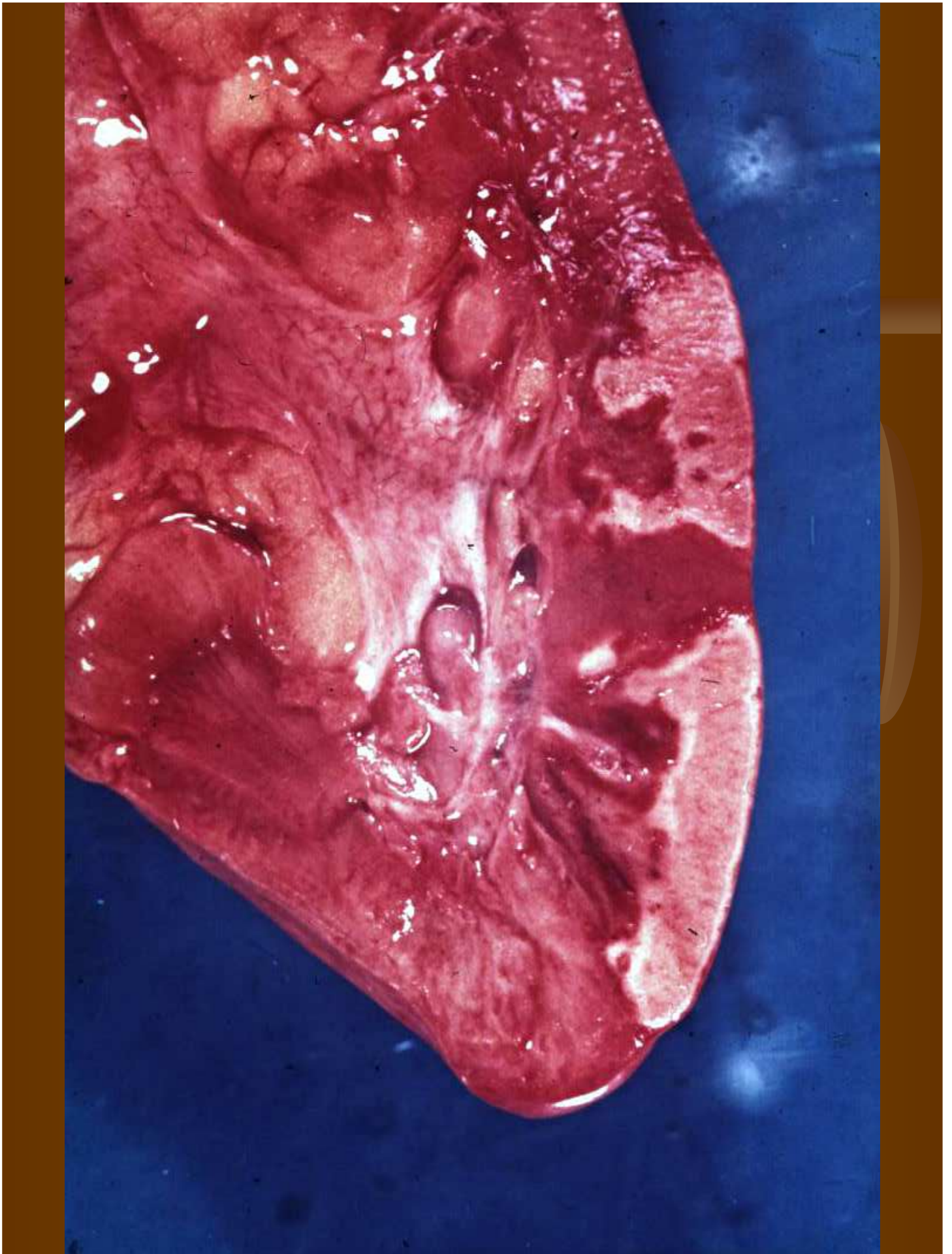
- **INFARCTUS ANAEMICUS** (szív, vese, lép, máj)
- **INFARCTUS HAEMORRHAGICUS** (tüdő, bél, lép)
- **CASEATIO** (elsajtosodás: tbc)
- **IZMOK VIASZOS ELHALÁSA** (Zenker „degeneratio”)
- **DAGANATOS ELHALÁS** (lehet másmilyen is!)

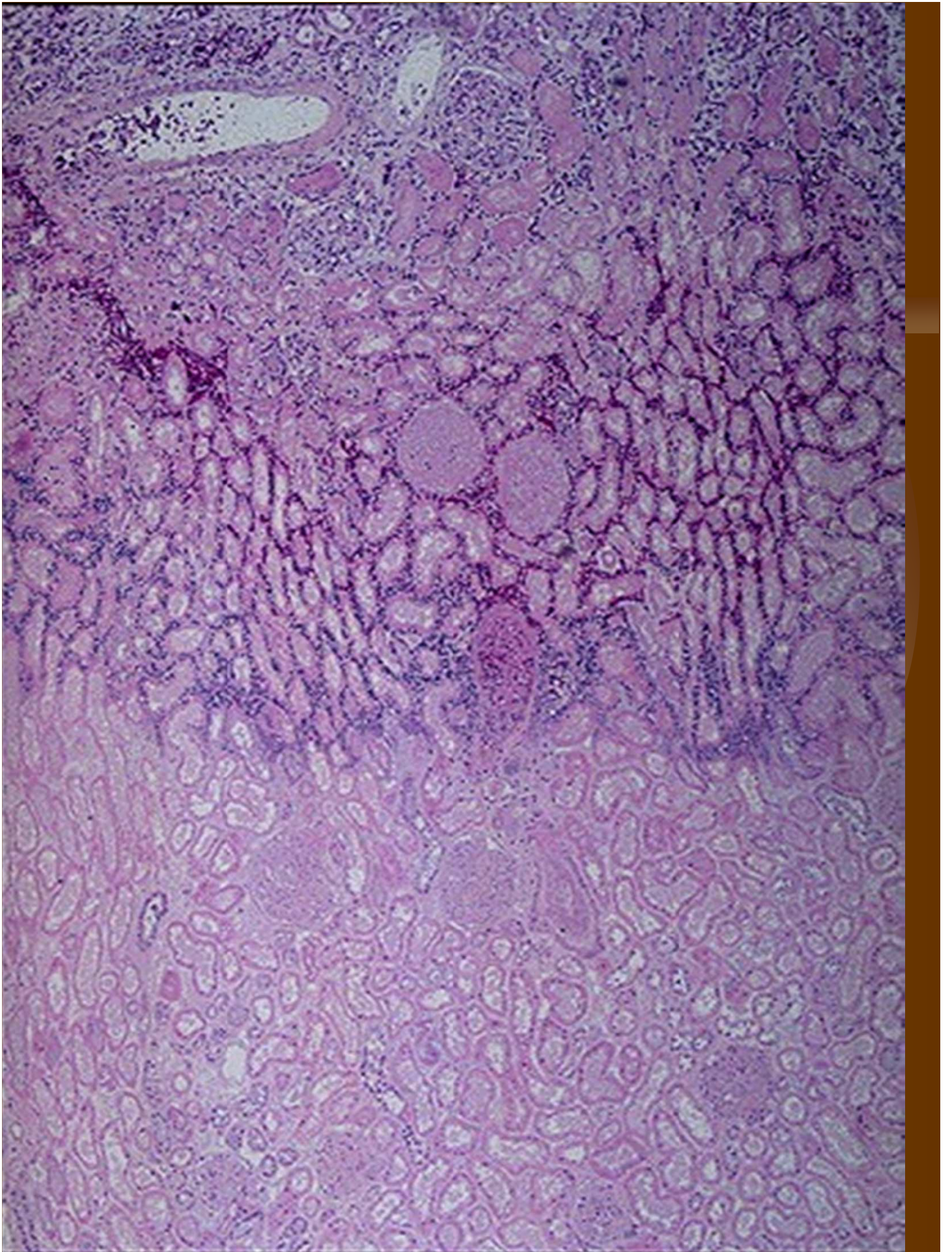

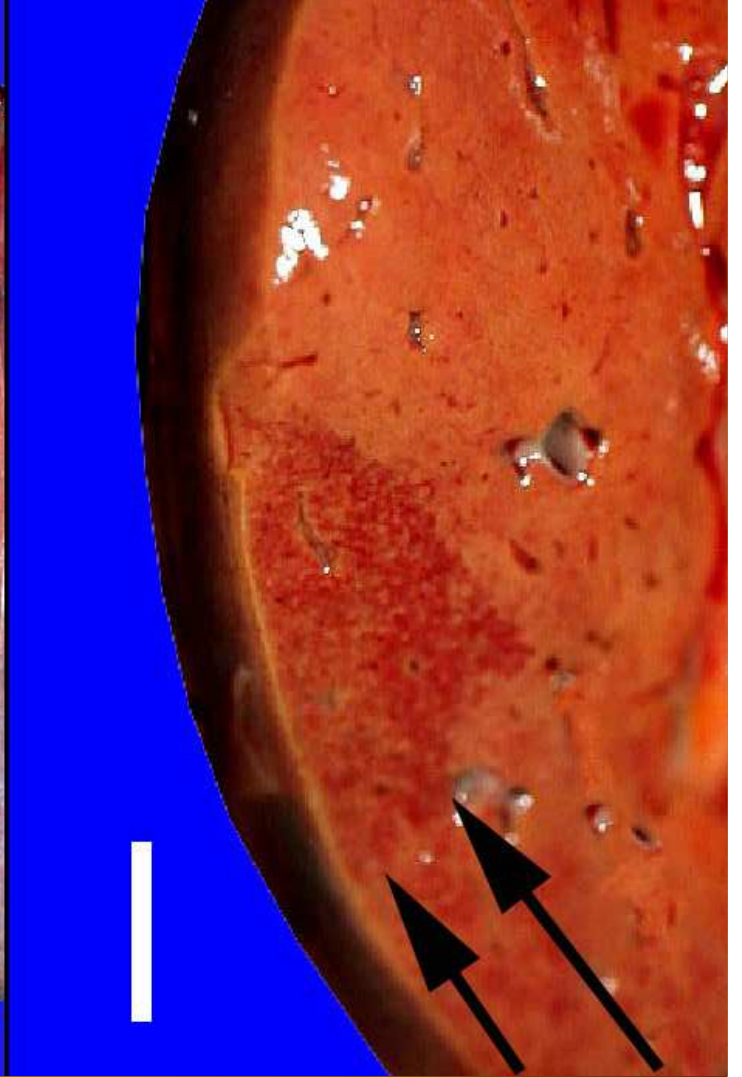
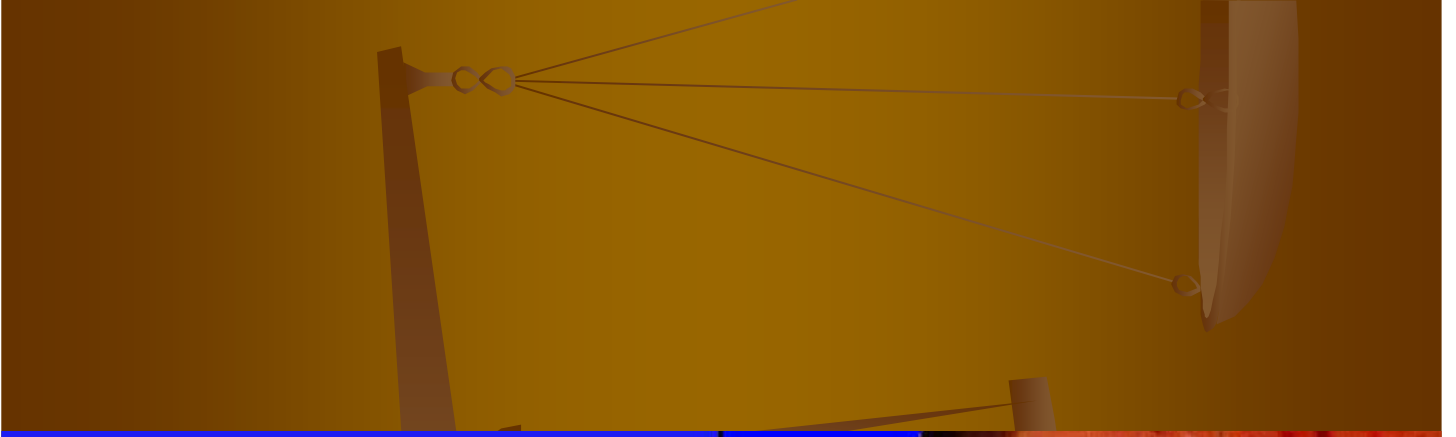

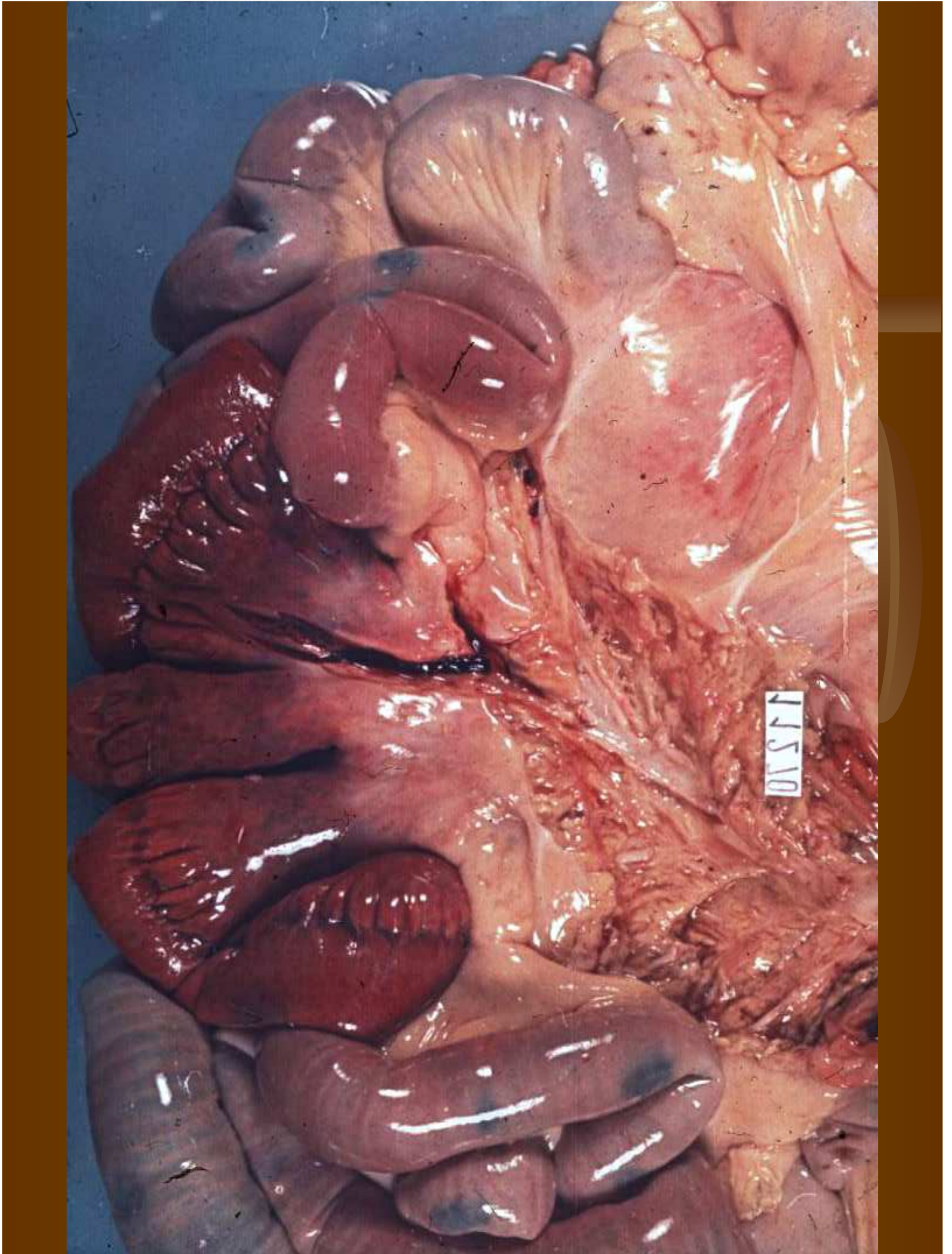

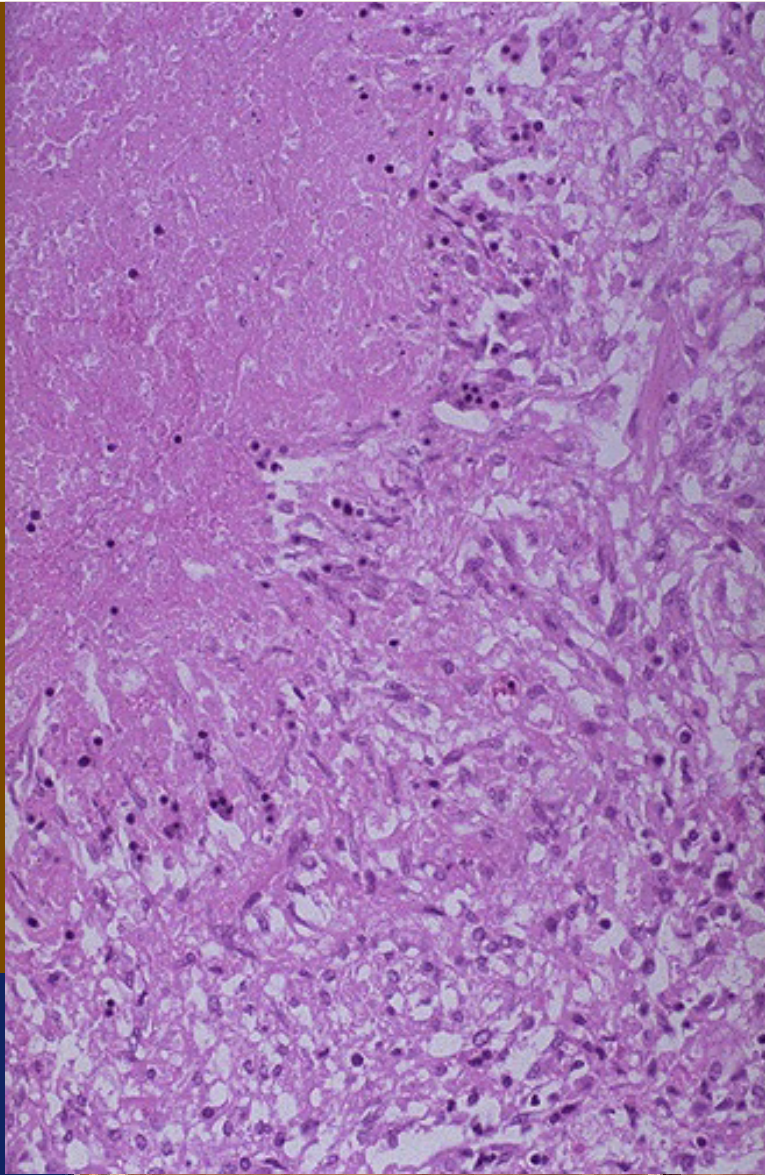

A sejtkárosodás morfológiája (6)

■ **IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS**

■ **KOLLIKVÁCIÓS NECROSIS** (a szövet feloldódása proteolitikus enzim hatására)

- Előfordulása: agy, daganat (lehet máshol is!)

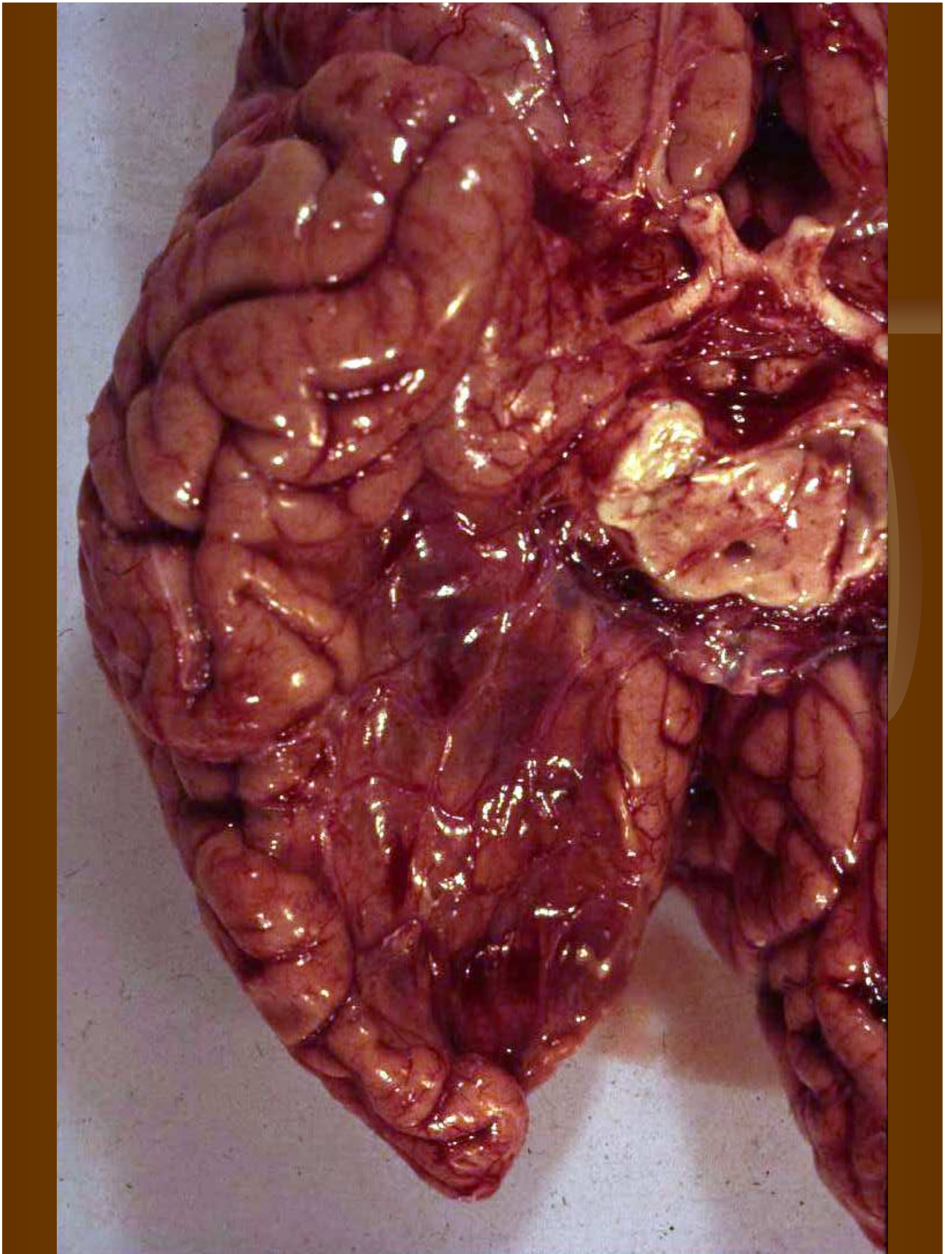
- **AGY:**

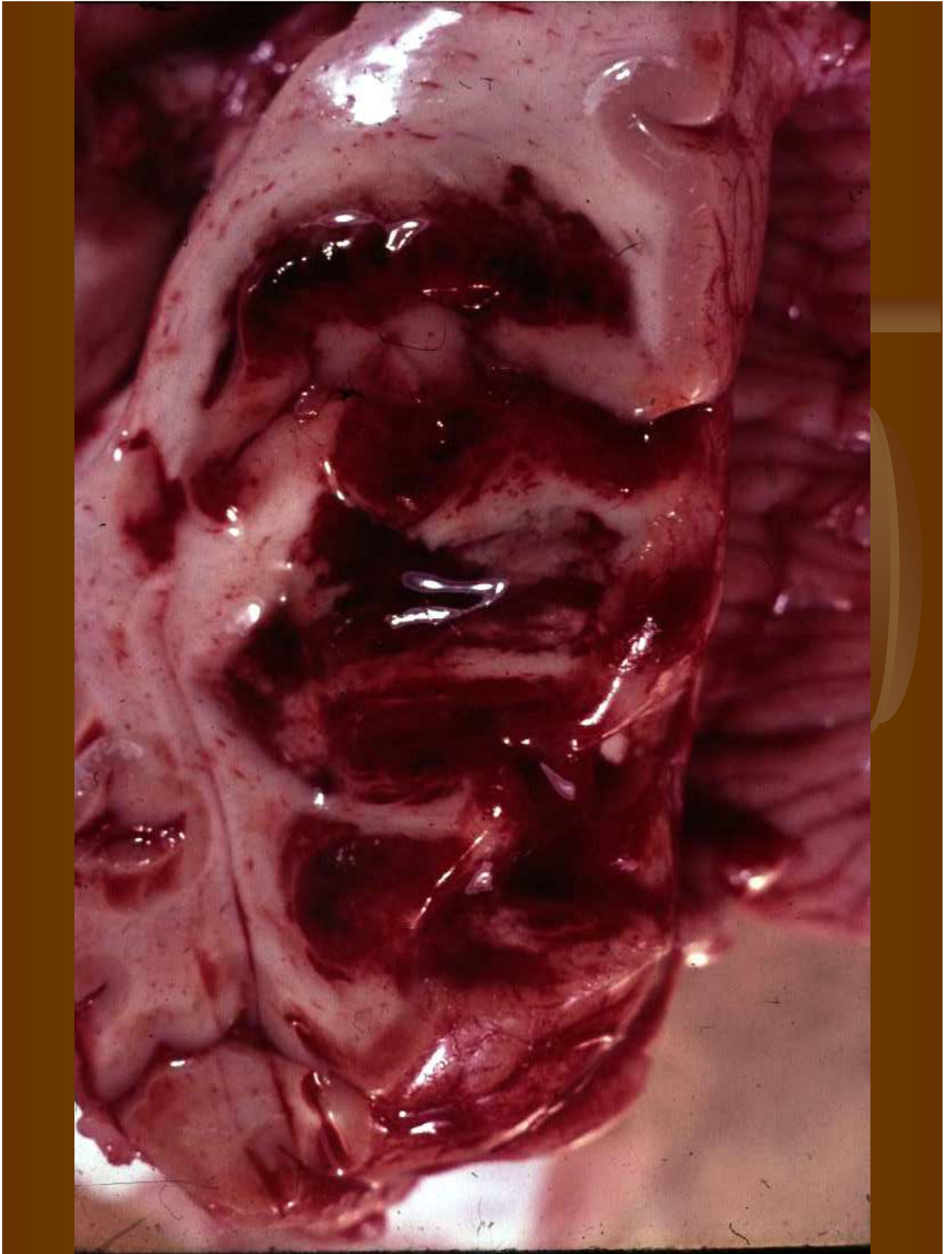
- **Emollitio cerebri**

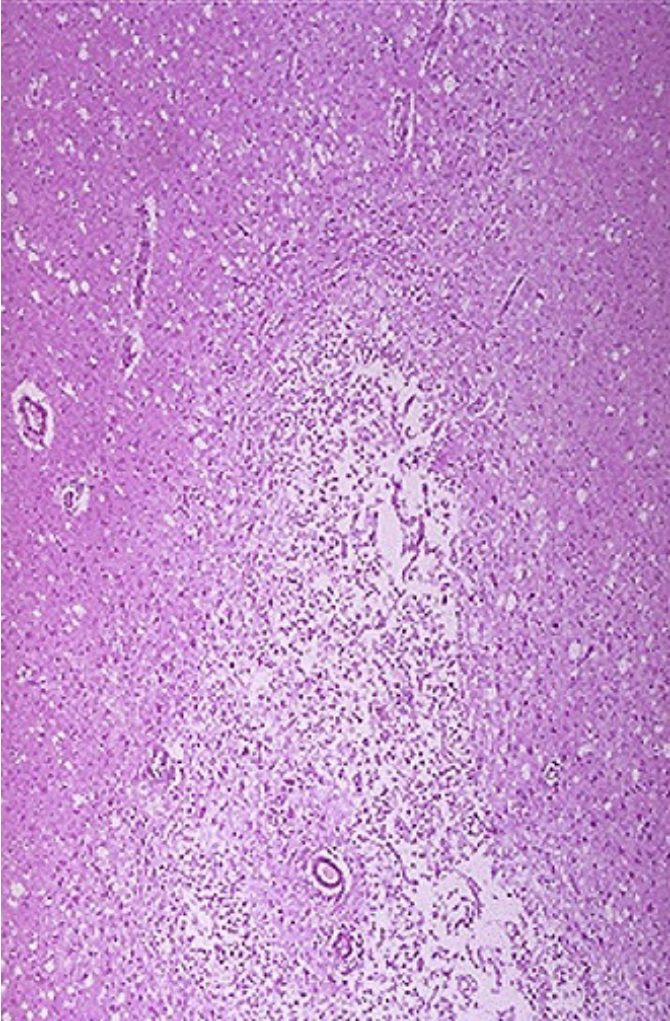
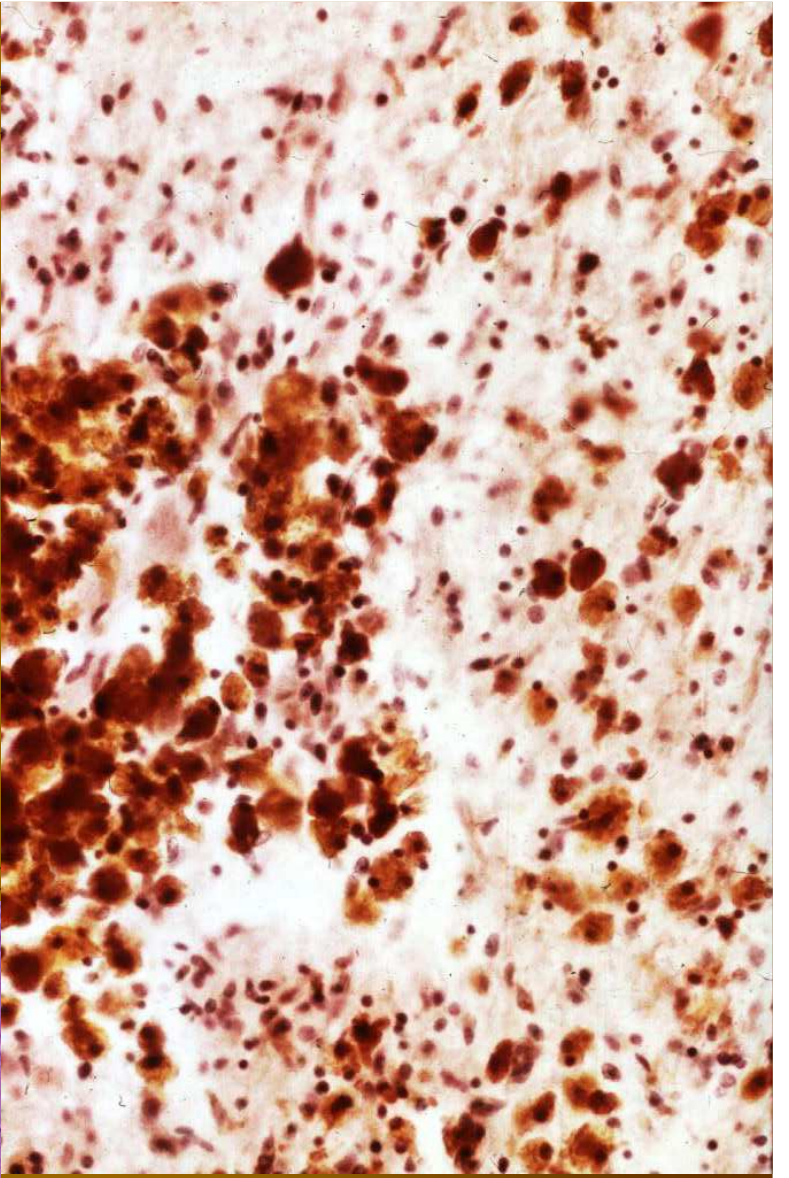
- **encephalomalacia** (rubra, flava, alba)

- **DAGANAT: „ráktej”**

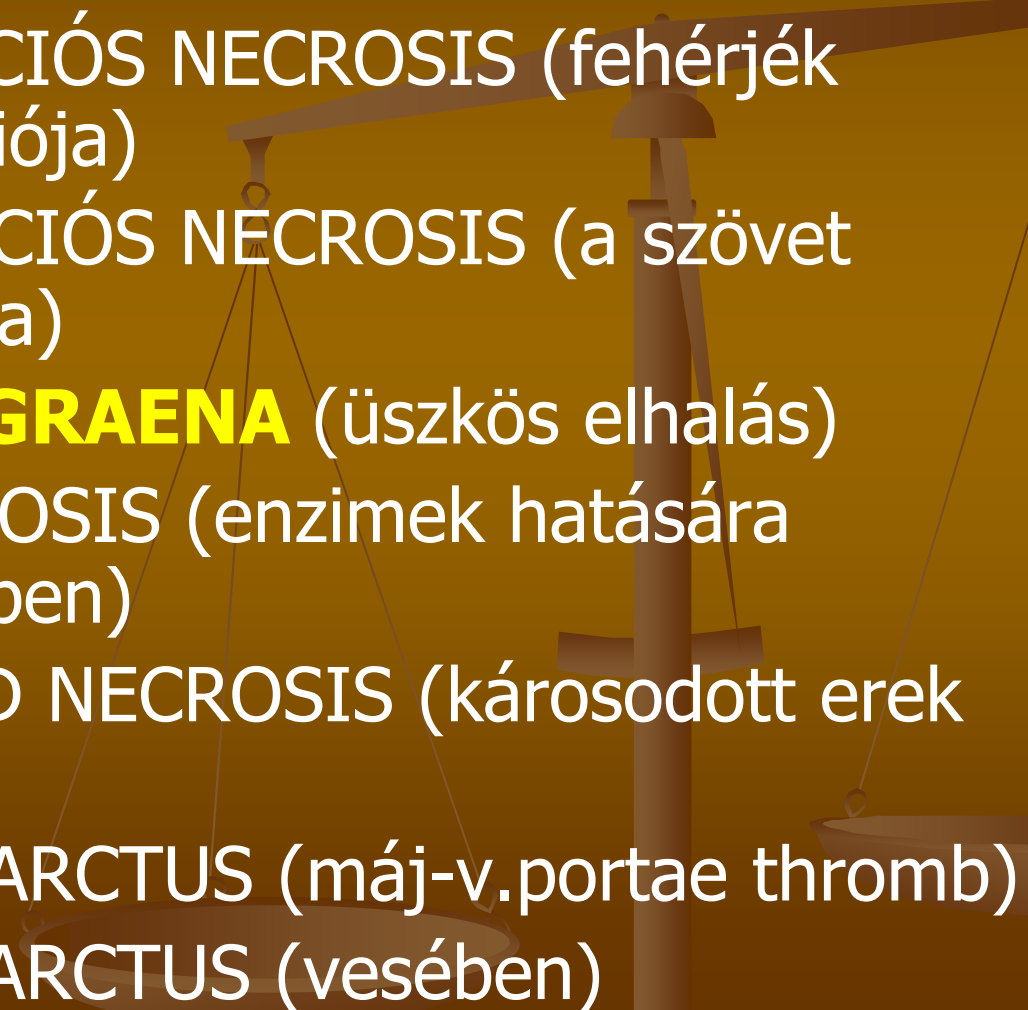

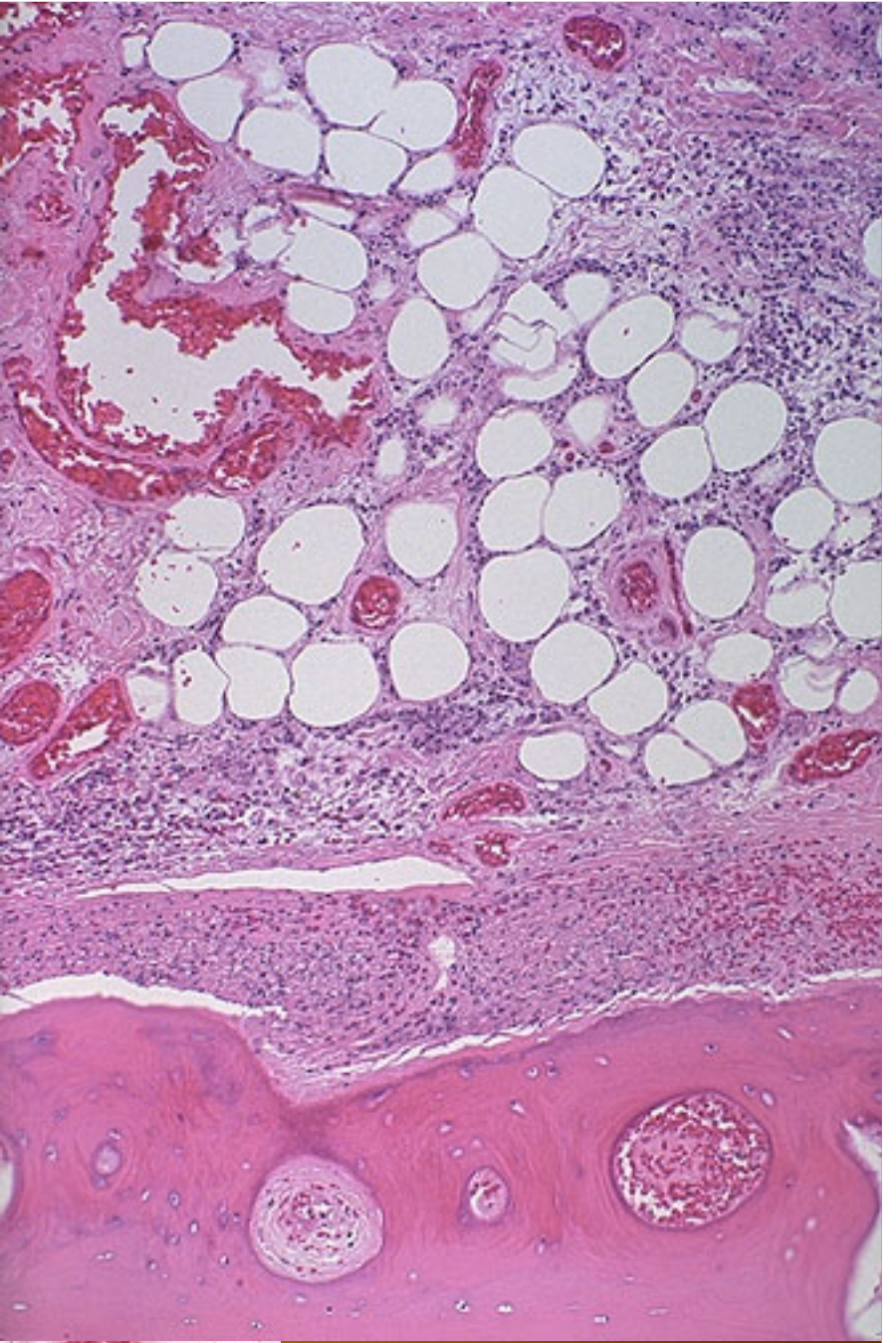

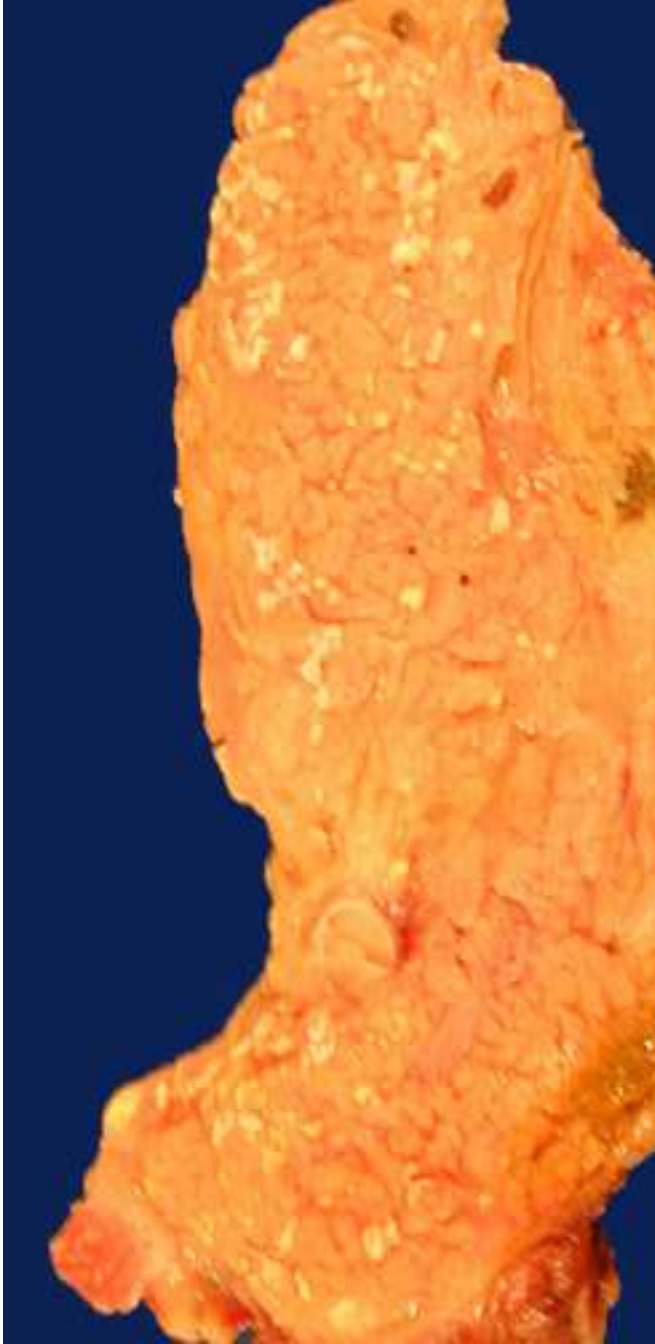
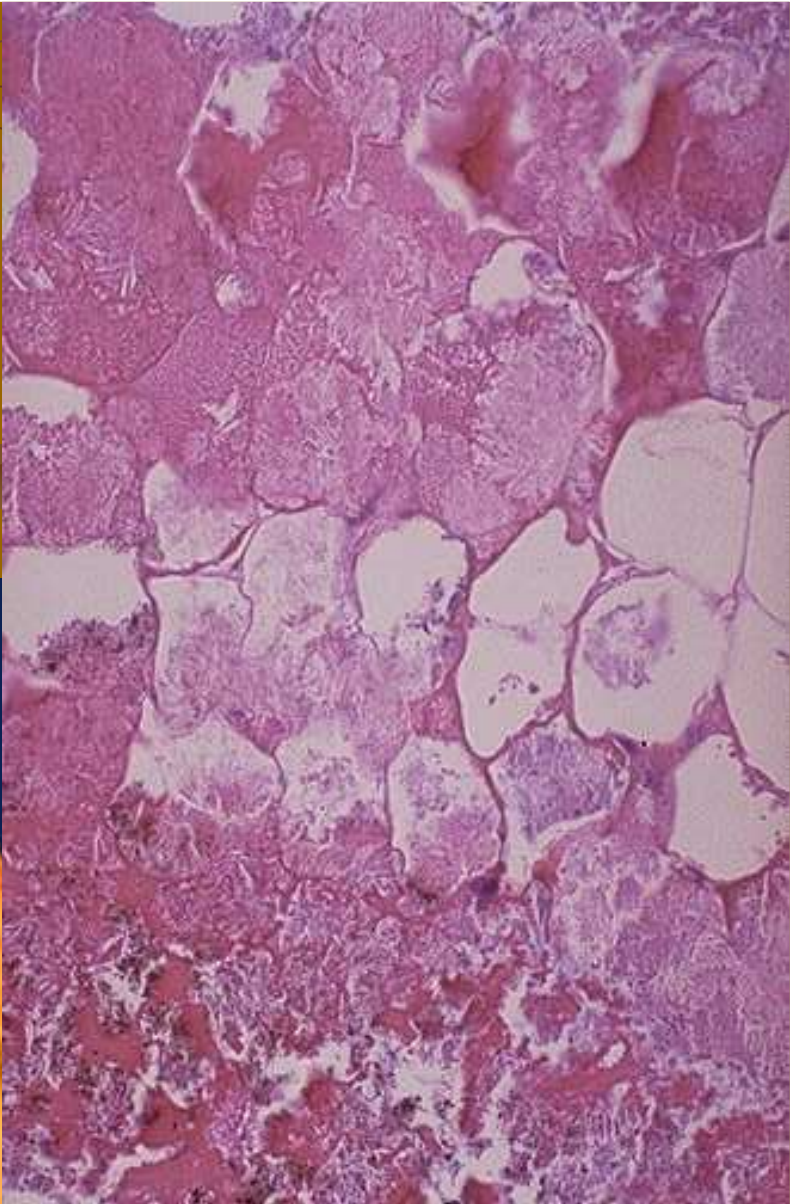
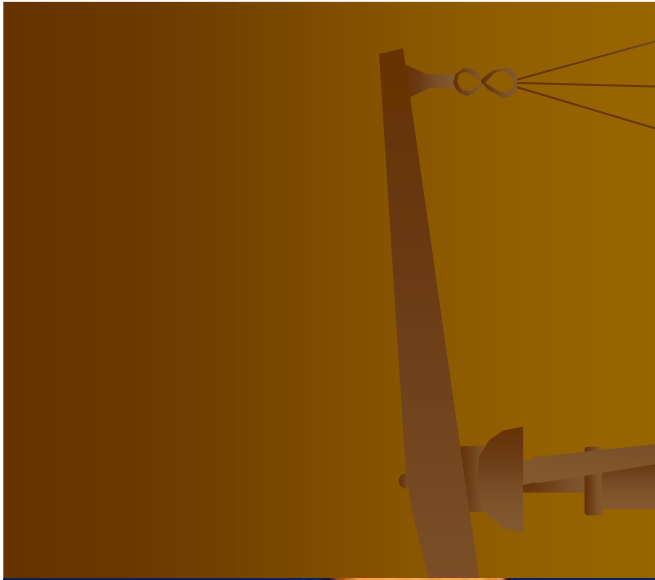

A sejtkárosodás morfológiája (4)

■ IRREVERZIBILIS SEJTKÁROSODÁS

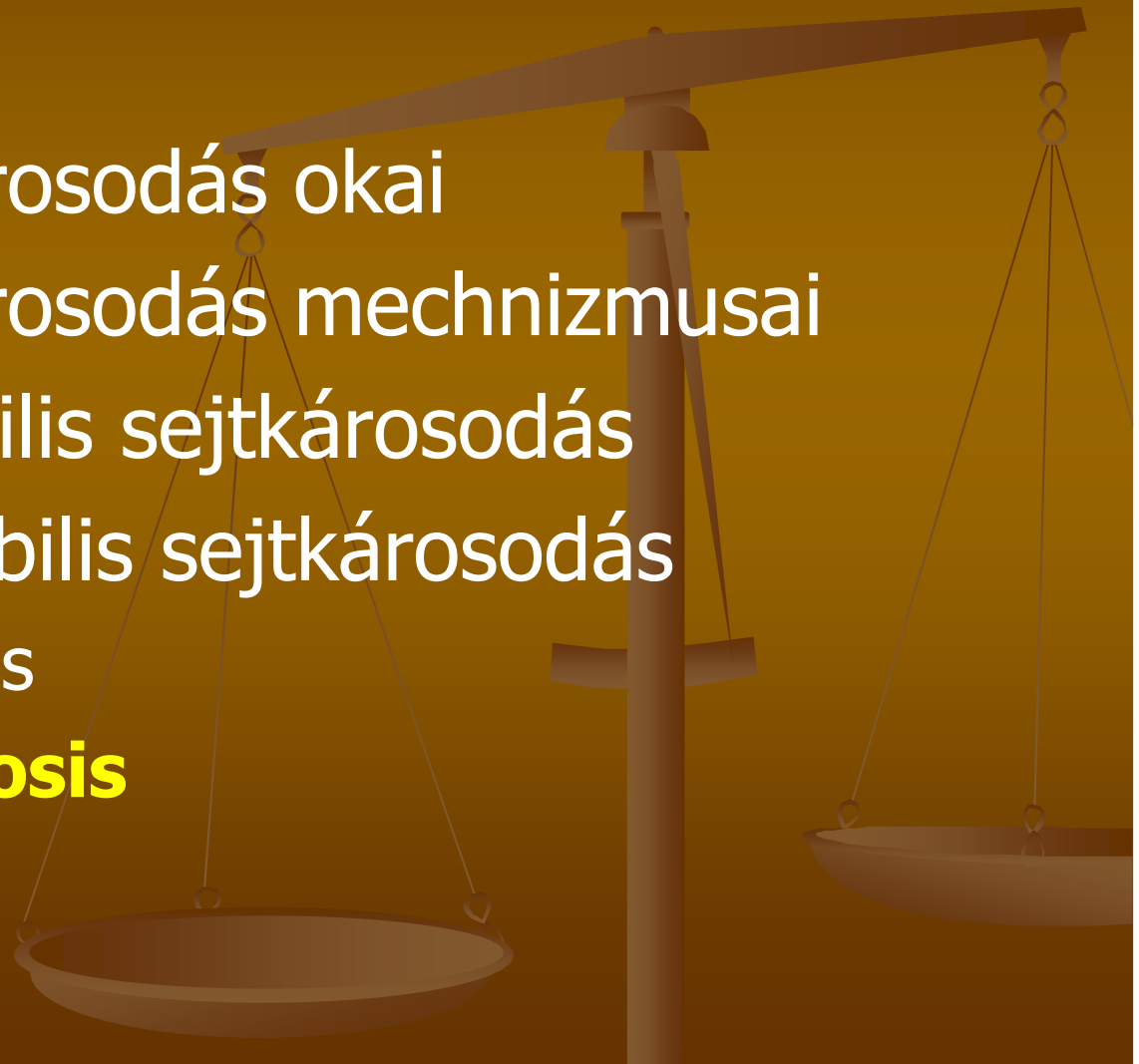
- 1. KOAGULÁCIÓS NECROSIS (fehérjék denaturációja)
  - 2. KOLLIKVÁCIÓS NECROSIS (a szövet feloldódása)
  - 3. **GÁZGANGRAENA** (üszkös elhalás)
  - 4. ZSÍRNECROSIS (enzimek hatására zsírszövetben)
  - 5. FIBRINOID NECROSIS (károsodott erek falában)
  - 6. ZAHN INFARCTUS (máj-v.portae thromb)
  - 7. URÁT INFARCTUS (vesében)
-

SEJTKÁROSODÁS

- A sejtkárosodás okai
- A sejtkárosodás mechanizmusai
- Reverzibilis sejtkárosodás
- Irreverzibilis sejtkárosodás
  - Necrosis
  - **Apoptosis**

APOPTOSIS

■ Fogalma:

- programozott sejthalál, a sejtek program szerinti pusztulása

■ Okai:

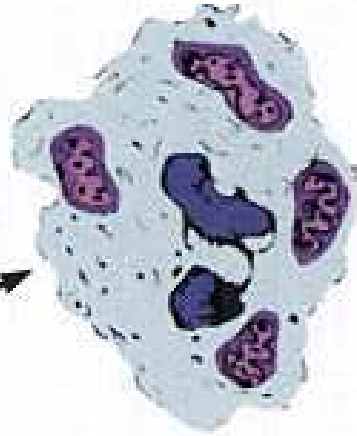
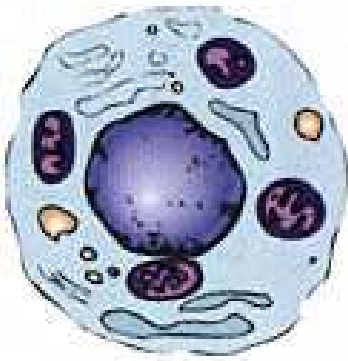
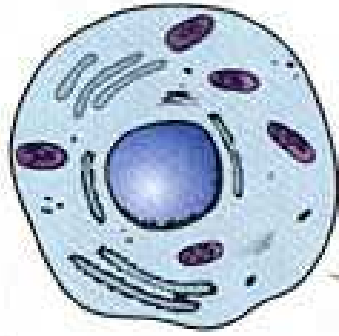
- fiziológiás
- genetikailag károsodott sejt eltávolítása

■ Morfológia:

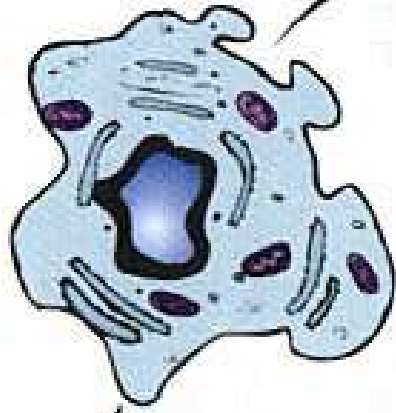
- kromatin marginizáció, zsugorodás, fragmentáció
- apoptotikus testek, fagocitózis

NORMAL

NECROSIS

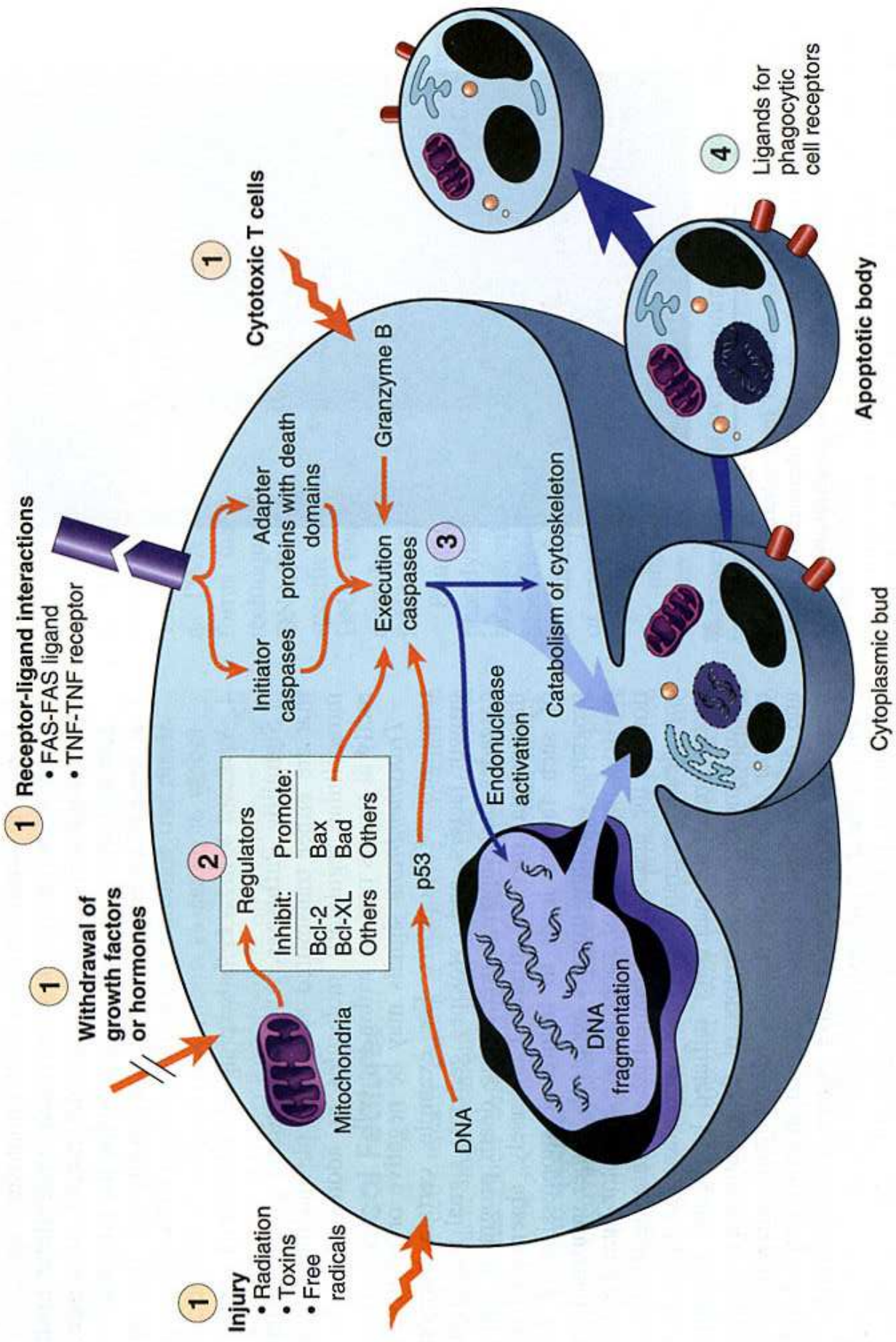

Apoptotic body

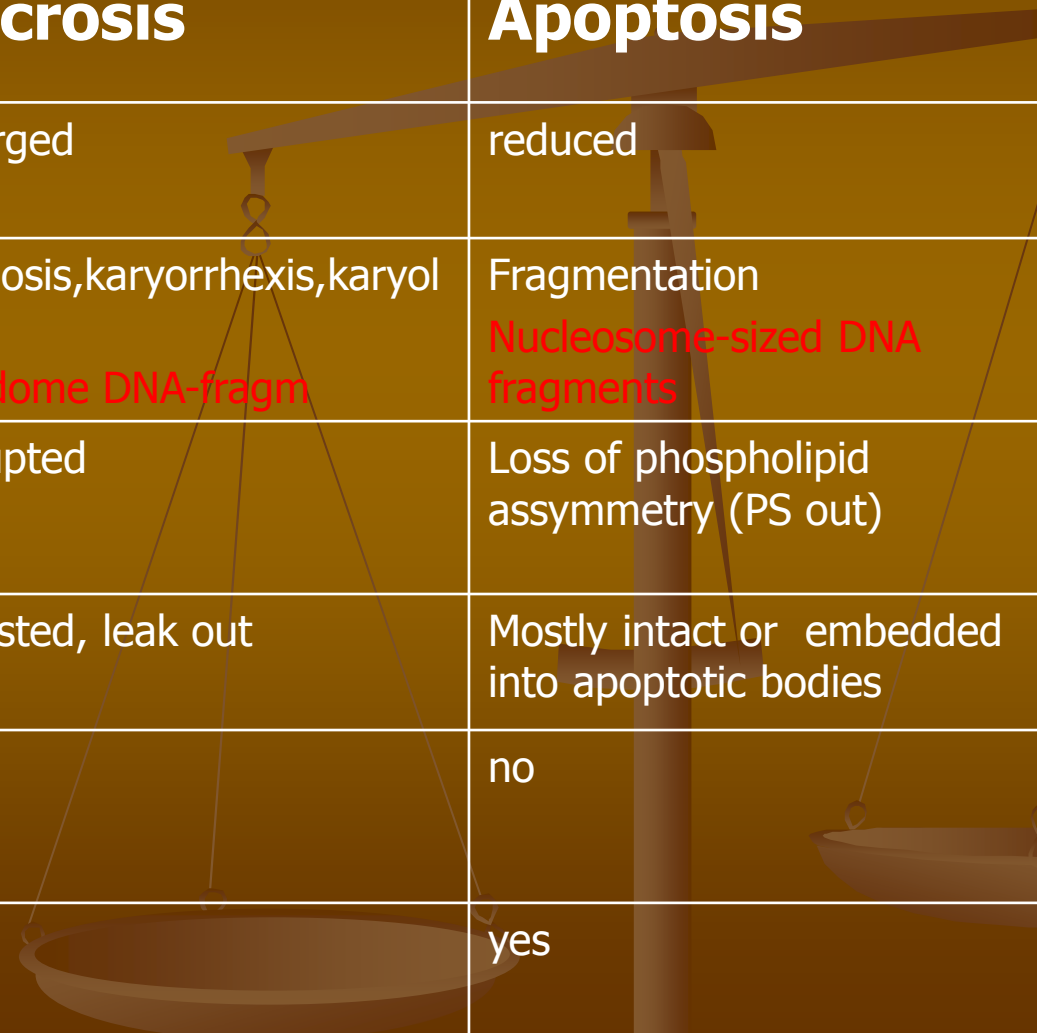

Phagocyte

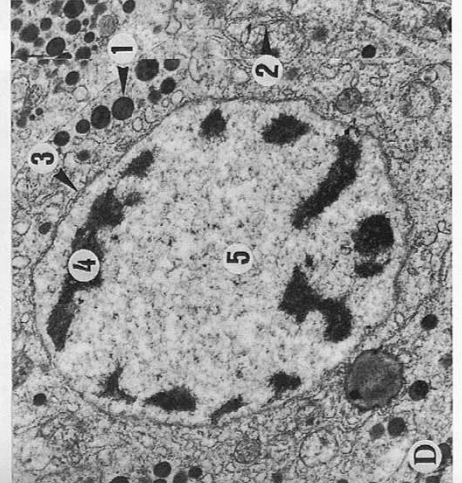
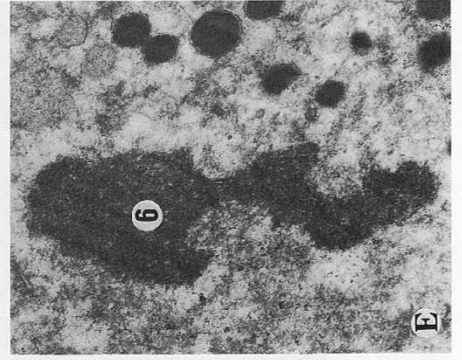
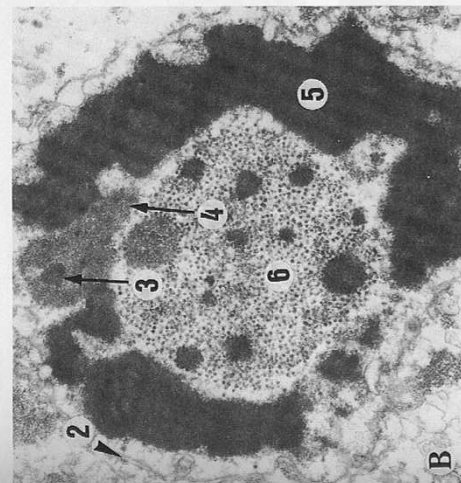
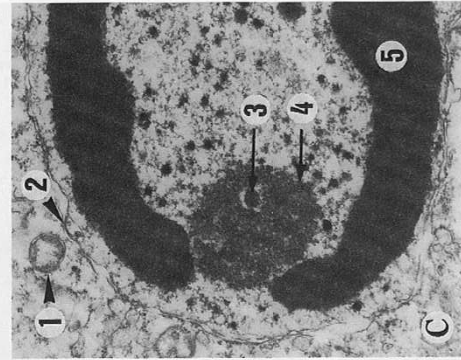
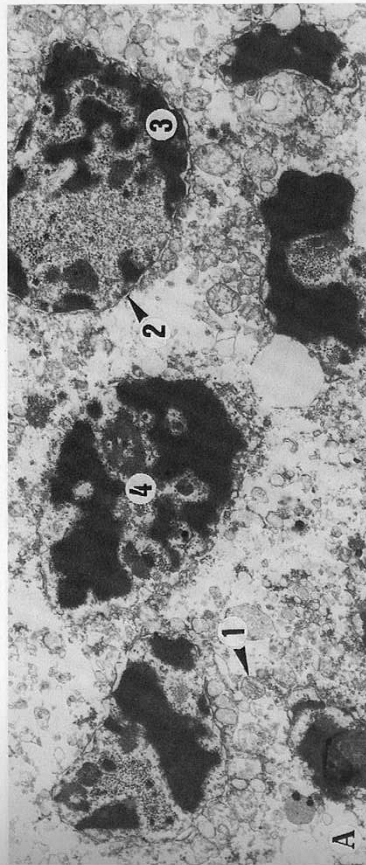
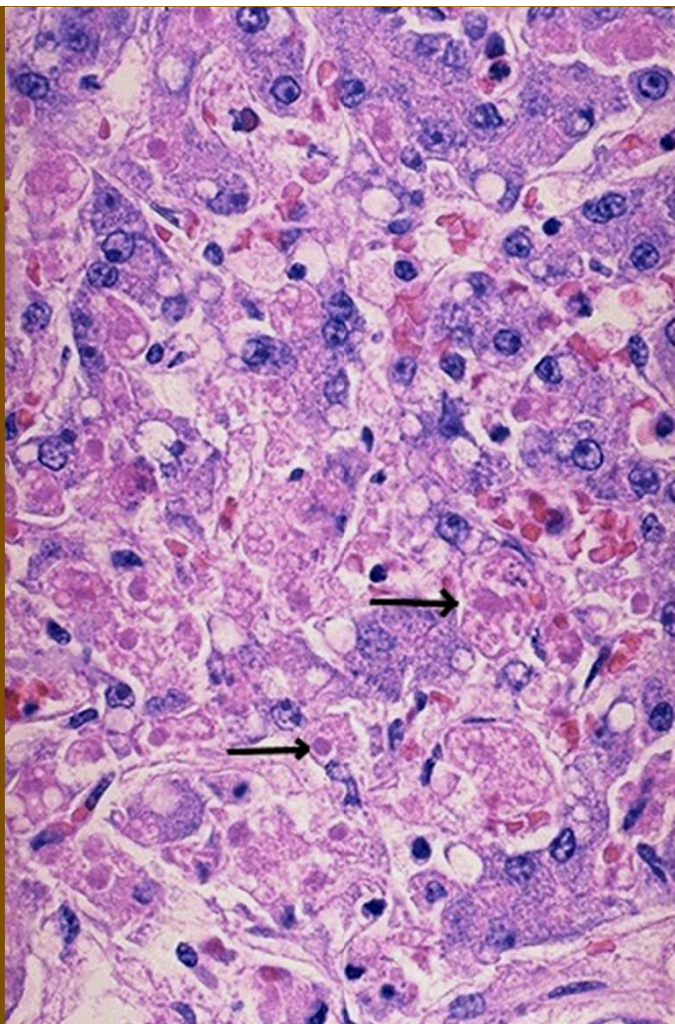
APOPTOSIS

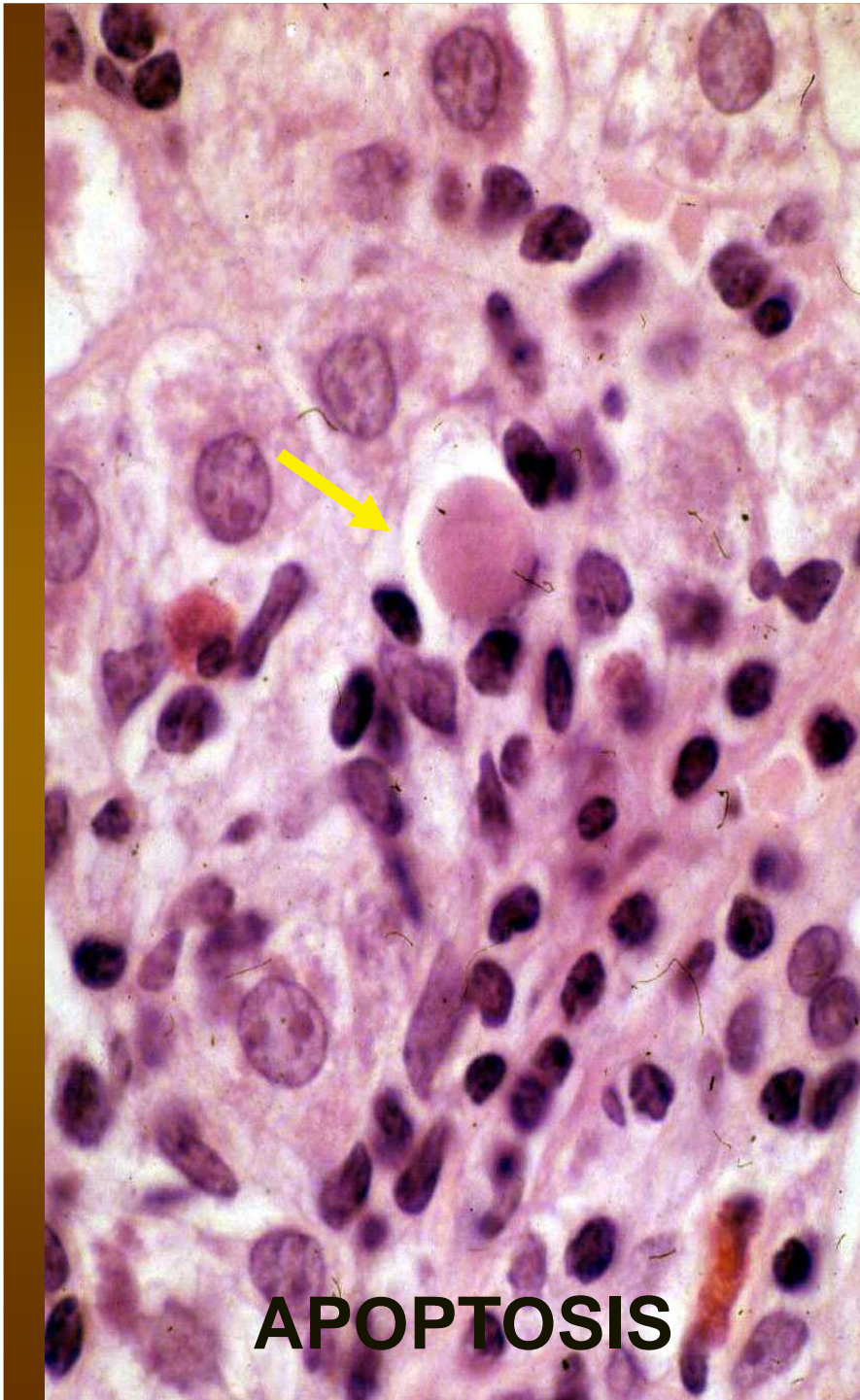

Necrosis és apoptosis

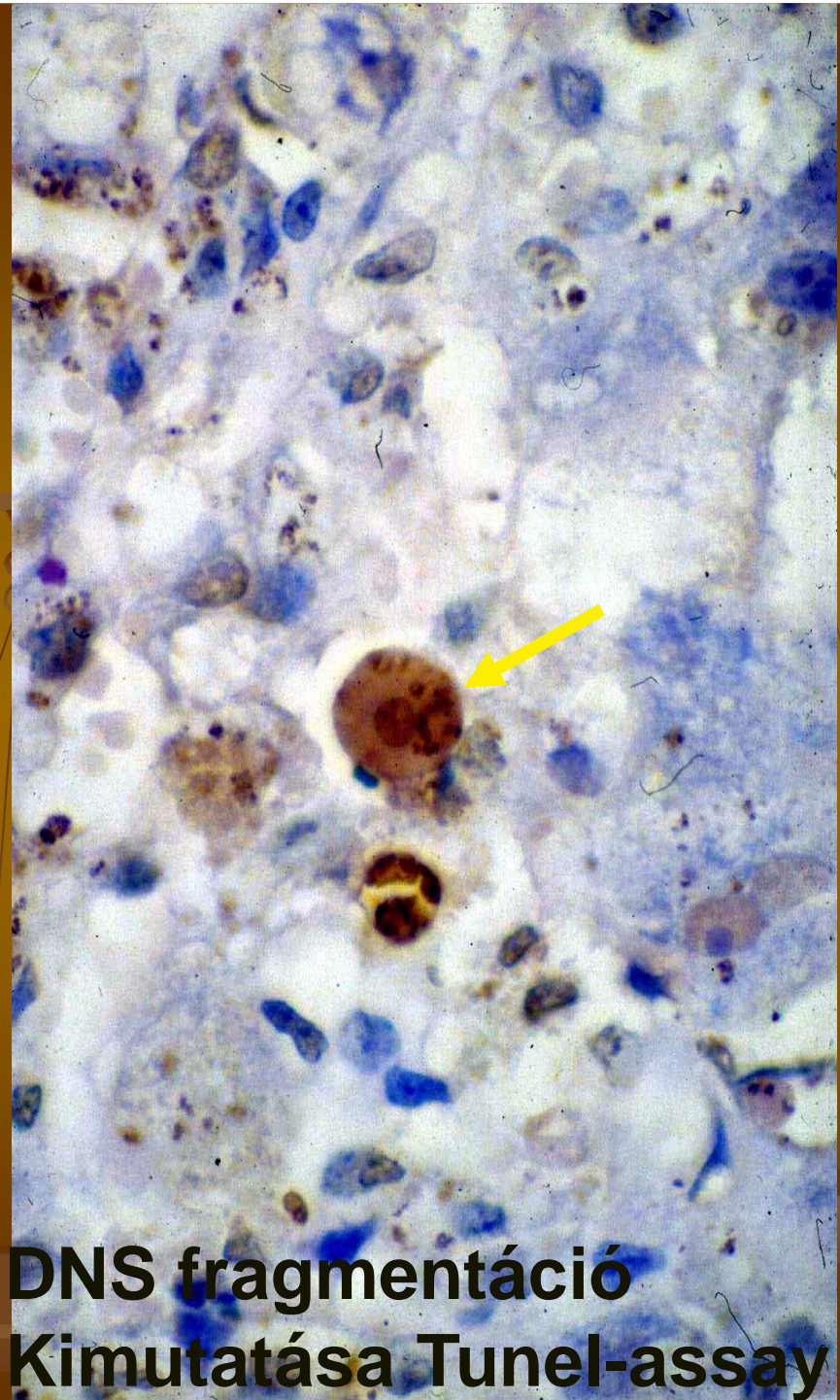

	Necrosis	Apoptosis
Cell size	enlarged	reduced
nucleus	Pyknosis, karyorrhexis, karyolysis, Randonne DNA-fragm	Fragmentation Nucleosome-sized DNA fragments
Plasma membrane	disrupted	Loss of phospholipid assymetry (PS out)
Cellular content	Digested, leak out	Mostly intact or embedded into apoptotic bodies
Inflammatory reaction	yes	no
Physiologic role	no	yes

APOPTOSIS

**DNS fragmentáció
Kimutatása TUNEL-assay**

